

Thorsdagen den 30 April.

Kl. 6 e. m.

§ 1.

Det protokoll, som blifvit hållet vid Kammarens sammanträde den 23 innevarande månad, äfvensom protokollsutdrag för den 29 dennes upplästes och godkändes.

§ 2.

För andra gången bordlades:
 Stats-Utskottets Utlåtande N:o 89 samt Memorial N:o 90;
 Sammansatta Stats- och Banko-Utskottets Utlåtande N:o 1;
 Sammansatta Stats- och Lag-Utskottets Memorial N:o 2; samt
 Andra Kammarens Tillfälliga Utskotts Utlåtande N:o 45.

§ 3.

Föredrogs ånyo Stats-Utskottets Utlåtande N:o 86, angående väckt motion om förändrad organisation af rikets försvarsväsende.

Ordet begärdes af

Herr Siljeström:

Herr Jöns Pehrsson: I denna fråga är egentligen icke mycket att åtgöra för närvarande. Jag anser det likväl vara min pligt att icke förbigå den med tystnad. Jag har nemligen icke kunnat glömma, huru som vid riksdagens början Kongl. Maj:t i sitt throntal betonade, att indelningsverket borde till sina grunder bibehållas i orubbadt skick. Nu tror jag, att en allmän och allvarlig önskan är rådande hos det svenska folket, att tyngden af skattebördorna må blifva mera jemnt fördelade på landets innebyggare. En åtgärd i sådan syftning kan dock icke så lätt genomföras, om indelningsverket förblifver orubbadt. Också är det hufvudsakligen med anledning af detta yttrande af Kongl. Maj:t, som jag, för min del, velat här tillkännagilva, att, enligt min vissa öfvertygelse, mycken misströstan skulle blifva rådande i landet, om Regeringen och dess ledamöter icke visade sig bättre uppfatta tidens kraf än att vidhålla en sådan åsigt, och om den icke sällade sig till folkets mening. Jag tror en allmän folkbeväpning och lika deltagande i kostnaderna är rättvist. Jag yttrade i fjor vid behandlingen af denna fråga, att jag skulle önska, att denna grundsats komme att tillämpas vid uppgörande af förslag till försvarsver-

kets ordnande. Jag vidhåller den äfven i år och jag har, då jag ser en af Regeringens ledamöter här närvarande, önskat för min del nedlägga dessa tankar i protokollet, på det att denna fråga icke må anses hafva fått opåtaladt passera Kammaren. Emellertid godkänner jag Utskottets Betänkande, då för närvarande ingenting vidare kan åt saken göras.

Herr Lindström: Jag har svårt att fatta egentliga ändamålet med den förste talarens uppträdande, om det icke var för att hålla ett liktal öfver det förslag, som, enligt hvad han tycktes vilja antyda, nu skulle komma att begravas. För min del har jag en annan uppfattning af Stats-Utskottets åtgärd i detta fall. Jag tror, att Utskottets afsigt blott varit att bereda allmänna meningen på dessa frågor, när de vid en kommande riksdag förekomma till behandling; och Stats-Utskottet har äfven här uttryckligen förklarat, att det varit Utskottet omöjligt att åstadkomma någon fullständig och tillförlitlig utredning af det viktiga ämnet, förrän Riksdagen erhållit det förslag till förändrad organisation af försvarsväsendet, som, enligt hvad meddeladt blifvit, nästa år är att från Regeringen förvänta. Således är det så långt ifrån att vilja begravna dessa frågor, att man blott på detta sätt vill hålla dem vid lif; och då Riksdagen för närvarande icke lärer kunna komma längre än till Stats-Utskottets här gjorda framställning, lärer allt skäl vara för handen att biträda detta Stats-Utskottets förslag, hvarom jag anhåller.

Öfverläggningen var slutad, och Kammaren biföll Utskottets hemställan.

§ 4.

Till förnyad handläggning förekom Stats-Utskottets Utlåtande N:o 87, i anledning af väckta motioner angående ändringar i indelningsverket m. m.

Utskottets hemställan under litt. a).

Bifölls.

Utskottets hemställan under litt. b).

Härvid anförde

Herr Indebetou: Den underdåniga skrifvelse, som Utskottet här föreslår Riksdagen att aflåta till Kongl. Maj:t, innehåller, som Herrarne torde hafva anmärkt, tvänne särskilda framställningar. Den första är, att Kongl. Maj:t täcktes tillse och utreda, huru det på rote- och rusthållare nu hvilande båtsmanshållet må kunna lindras eller aflösas samt fördelas på öfriga samhällsklasser. Den andra framställningen afser, att Kongl. Maj:t täcktes föreslå åtgärder, ledande dertill att likställighet med öfrige rust- och rotehållare må beredas de båtsmansskyldige. Den första framställningen är ovilkorlig. I den sednare deremot har Utskottet ansett det vilkor böra fästas vid förslaget, att detsamma skall prövas i sammanhang med det förslag, Kongl. Maj:t kan komma att till Riksdagen aflåta

i fråga om lindring eller aflösning af rustnings- och roteringsbesväret i allmänhet. För min del kan jag icke inse, hvarför i den sednare framställningen det skulle vara nödvändigt att intaga ett sådant vilkor. Mig synes, som skulle det vara lämpligt att ur den underdåniga skrifvelse, som Utskottet har föreslagit, utesluta detta vilkor. Jag har hört sägas, att vid frågans behandling i Första Kammaren ett sådant beslut der blifvit fattadt, men som jag icke med visshet känner, huru härmed förhåller sig, tager jag mig friheten att till Herr Talmannen framställa förfrågan, om det är känt hvad Första Kammaren i ämnet beslutat.

Med anledning af Herr Indebetous förfrågan blef Första Kammarens i detta ämne fattade och genom protokollsutdrag N:o 206 denna Kammar meddelade beslut nu uppläst, hvarefter

Herr Indebetou fortsatte: Sedan Herr Talmannen nu behagat meddela protokollsutdrag öfver Första Kammarens beslut, tillåter jag mig hemställa, det samma ord, som blifvit uteslutua af Första Kammaren och hvilka just innehålla det omtalade villkoret, äfven här må uteslutas, hvarigenom Andra Kammarens beslut blir öfverensstämmande med det, som Första Kammaren fattat; och anhåller jag hos Herr Talmannen om proposition derå.

Herr Carl Ifvarsson: Oaktadt jag helst önskat, att Utskottets förslag blifvit godkänt sådant det är, så och då numera känt är, att Första Kammaren fattat derifrån afvikande beslut, vill jag förena mig i den föregående talarens yrkande om ett likställigt beslut i Andra Kammar som i den Första.

Vidare förekom icke. Kammar biföll Utskottets hemställan med den förändring Herr Indebetou påyrkat, eller sålunda att ur förslaget skulle uteslutas följande deri förekommande mening: "*i sammanhang med det förslag, Kongl. Maj:t kan komma att till Riksdagen aflåta, i fråga om lindring eller aflösning af rustnings- och roteringsbesväret i allmänhet.*"

§ 5.

Föredrogs ånyo och punktvis Stats-Utskottets Memorial N:o 88, med beräkningar öfver statsregleringen för år 1869, samt förslag i fråga om fyllande af Riksgäldskontorets behof.

Punkten 1.

Härvid yttrade:

Herr Lindström: Bland de ekonomiska och finansiella frågor, som vid riksdagarne förekomma, är väl ingen i allmänhet så vigtig som den om statsregleringen, äfven i den del som här föreligger till afgörande. Man skulle kunna säga, att i närvarande stund är frågan så högviktig, att man

icke kan åt densamma egna nog stor uppmärksamhet. Den har stor betydelse, ej mindre i afseende å sättet huru den kommer att slutligen lösas, än äfven med hänsyn till de meningar, som här komma att uttalas och hvilka kräfva ganska stor varsamhet, ty hvad som här kommer att yttras, stadnar icke inom detta rum, utan går ut omkring hela landet och måhända utom detsamma. Kanske skall man orätt uppfatta eller missförstå hvad här talas; kanske skall man deraf draga slutsatser, som för oss och våra blifvande operationer kunna verka menligt; och därför ligger vikt uppå, att man väl betänker hvad man säger. Jag yttrar detta därför, att jag, för min del, tänker söka att, så mycket som möjligt är, med lätt hand beröra vissa ömtåligare frågor, som eljest skulle tariffa närmare utredning, eller ock rent af förbigå dem.

För ett rätt bedömande af hvad här är att göra, är det nödvändigt att i första rummet göra klart för sig den fråga, huruvida under alla omständigheter må vara skäl att, då den finansiella ställningen är sådan, att man laborerar med en stor underbalans i budgeten, med en så kallad statsbrist, betäcka denna brist med lån, taget för längre tid; och för det andra att tillse, huru denna statsbrist tillkommit.

I det förra hänseendet är jag af den mening, att sådana kunna konjunkturerna och omständigheterna vara, att hvad man eljest erkänner böra vara en regel, eller att ett land icke må tillåtas att skuldsätta sig för en så kallad statsbrist, likväl kan blifva en tvungen nödvändighet. Så kan t. ex. krig inträffa, nödvändiggörande stora uppostringar för landet. Så kan en allmänna missväxt inträffa med deraf följande uppostringar och försakelser. I båda dessa fall tvingas man till skuldsättning. Det är den hårda nödvändighetens lag, och den eljest så riktiga regeln måste gifva vika. Har något af dessa fall nu inträffat? Nej, vi hafva hvarken haft krig eller sådan missväxt i landet, som kraft så särdeles stora uppostringar, och således har här intet af de fall inträffat, som, efter mitt förmenande, ensamt berättiga en skuldsättning för sådant ändamål. Men lika fullt kunna omständigheterna vara sådana, att en dylik åtgärd *till en viss grad* kan försvaras; och har man därför att tillse, om detta här är förhållandet. En statsbrist förefinnes verkligen; dess belopp är så stort, att, om landets skattdragande innevånare därför skulle på en gång taxeras, skulle detta icke utan de största vådor kunna ske; och för min del är jag övertygad, att, om man ville sätta ett dylikt beslut redan nu i verket, skulle man ganska betydligt misräkna sig, icke minst i afseende å de skattebelopp som beräknades komma att inflyta. Redan häraf framgår, att man för bristens fyllande måste till en del hjälpa sig fram förmedelst lån.

För att åter bedöma, i hvad mån statsbristen bör betäckas med lån på längre eller kortare tid, är det nödvändigt att känna dels omfånget af denna brist och dels huru den tillkommit. I detta hänseende tror jag, att det varit Stats-Utskottets pligt att framlägga sådana tablåer, att de satt oss i tillfälle att klart och med lätthet se, huru denna brist uppkommit. Men detta har icke Stats-Utskottet gjort. Utskottet har överlemnat åt något hvar af oss att reda sig bland den mängd dokument och siffror, som här finnas samlade; och för att komma till något resultat, har man därför måst på egen hand företaga sig ett ganska vidlyftigt

arbete. Jag har för min del sökt att ur dessa handlingar framleta de siffror, som jag anser vara de enda rätta, och jag ber att här få uppläsa dem, anhållande om ursäkt att jag dermed besvärar Kammaren; men Kammarens tålmod lærer i afton komma att sättas på så hårdt prof, att något mera eller mindre torde göra föga till saken. I allt fall anser jag, att dessa siffror böra här framläggas, icke minst derföre att, om i dem något misstag insmugit sig, Stats-Utskottets härvarande ledamöter må blifva i tillfälle att det rätta.

Först blir det nödvändigt att skilja emellan Riksgäldskontorets kassa-inkomst och hvad jag vill kalla den verkliga eller s. k. statsbristen. Hvad beträffar den s. k. kassabristen, som i sig innesluter äfven statsbristen, består den af följande summor, som jag nu vill taga mig friheten uppläsa, nämmande jag i parentes, att jag blott kommer att i runda tal angifva dessa siffror. De äro följande:

Beräknadt öfverskott på Statsverkets inkomster för år 1865	R:mt	1,250,000.
Enahanda öfverskott för år 1866	..	600,000.
dito dito för år 1867	..	2,209,000.
dito dito för år 1868	..	3,318,000.
Minskning i tullmedlen och bränvinstillverkningsafgiften		
för år 1867	..	1,400,000.
I anledning af missväxt lemnadt understöd	..	1,873,000.
Anslag till Wermlands-banan för år 1868	..	2,000,000.
dito dito för år 1869	..	2,250,000.
Ränta för ny annuitet	..	1,080,000.
Allmän bevilning för år 1869, hvilken först år 1870		
ingår	..	2,600,000.
Sammanlagda utgöra dessa poster	R:mt	18,580,000.

Stats-Utskottet åter har med ledning af Riksgäldskontorets kalkyler antagit bristen utgöra 20,166,000 riksdaler. Nu kan det icke bestridas, att den verkliga kassabristen är den, som Stats-Utskottet beräknat, eller 20,166,000 riksdaler. Skilnaden mellan denna brist och den summa jag här angifvit utgör 1,586,000 riksdaler; och för min del vet jag icke, hvarifrån den kommit, för såvidt det icke finnes någon annan post att tillägga, än dem jag upptagit. Emellertid ingår uti ifrågavarande slutsumma dels sådana utgifter som blifvit Riksgäldskontoret ålagda, utan att medel till motsvarande belopp blifvit ställda till Kontorets disposition, såsom t. ex. anslagen till jernvägsbyggnader, dels sådana som härflutit af opåräknade anledningar, såsom t. ex. utbetalningar i följd af missväxter i Norrland, dels ock innefattar den sådana för Riksgäldskontoret påräknade inkomster, hvilka af hvarjehanda anledningar icke till Kontoret influtit. Återstår nu att tillse, hvilka af de uppräknade summorna utgöra den egentliga statsbristen. Till dem räknar jag först de af mig här ofvan uppräknade trenne posterna, hvilka tillsammans utgöra ett belopp af 4,059,000 riksdaler. Detta måste anses vara en verklig statsbrist, emedan den uppkommit, derigenom att de inkomster, som Statsverket påräknat under åren 1865 - 1867, icke influtit. Vidare lägger jag härtill minskningen i Statsverkets inkomster af tullmedlen och bränvinstillverkningsafgiften för år 1867, 1,400,000 riksdaler; ytterligare hvad som utanordnats till följd af

missväxter i Norrland, 1,873,000 riksdaler, ty detta är en opåräknad utgift; och slutligen lägger jag härtill två tredjedelar af annuiteten för det föreslagna nya lån, som skall upptagas, eller 720,000 riksdaler, och detta af den anledning att, om ett sådant lån kommer att göras, vi ovilkorligen hafva att utbetala en ränta, som icke utgör 6 procent utan blott två tredjedelar deraf, alldenstund hela lånesumman icke är på en gång behöflig utan kan till eu stor del tillsvidare förräntas. Sammanlagda utgöra dessa summor, hvilka jag anser vara den verkliga statsbristen, 8,052,000 riksdaler. Detta är den summa, som jag anser böra uteslutas från det belopp, som annars skulle upplånas för att betäcka Riksgäldskontorets kassabrist.

Nu blir frågan, om detta belopp bör på en gång påläggas allmänna bevillningen eller huru det på annat sätt skall kunna uttagas. Något hvar torde inse, att det icke kan utan stor svårighet på en gång fyllas genom direkt beskattning. Om derföre i regeln det måste anses vara rätt, att landet genom beskattning åtager sig fyllandet af en uppkommen statsbrist, torde dock nödvändigheten här föreskrifva ett undantag, för så vidt fråga är att på en gång fylla denna brist. Det sednare låter sig icke göra, och man tvingas alltså att till en viss grad hjälpa sig fram med lån eller ställa betalningen på eu framtid. Jag tänker icke nu framlägga något förslag i detta afseende. Jag vill blott såsom min enskilda mening angifva, huru denna del af skuldsumman till större delen kunde betäckas.

Då, såsom känt är, Riksgäldskontoret förra året upptog ett lån af 6,000,000 riksdaler, skedde det med vilkor, att detta belopp skulle återbetalas med 2,000,000 riksdaler årligen under hvarterdera af åren 1870, 1871 och 1872. Om jag nu tänker mig, att Riksdagen ville för denna gång åtaga sig en extra bevillning af 2,000,000 riksdaler och för kommande trenne år en lika stor, med hvilken man då kunde inlösa det temporära lån, som med lika stor summa vid hvarje följande riksdag förfaller till betalning, så skulle på detta sätt den nämnda bristsumman vara betäckt och någon särskild upplåning för det ändamålet ej vara behöflig. Knappast behöfver jag nämna, att, om man vill slå in på en sådan bana, deraf ingalunda följer, att denna förhöjning af bevillningen ovilkorligen skall utgöras mera än för innevarande år, ty om under de följande åren Statsverkets inkomster skulle blifva högre än Stats-Utskottet påräknat, och så mycket högre som dessa 2,000,000 riksdaler om året, är det tydligt, att ett sådant extra bidrag icke behöfver ega rum; men åtminstone har man då sauverat sitt samvete. Man kan nemligen säga: vi hafva icke — såsom många här säga, att man verkligen vill, — vi hafva icke beslutat upptaga något lån på långa återbetalningstider för att ersätta bristen i Statsverkets kassa, utan vi hafva verkligen godtgjort denna brist med våra inkomster eller med extra beskattning. Har man nu först denna del af frågan klart för sig, så blir det sedermera lätt nog att komma till rätta med det öfriga och hvad man kallar Riksgäldskontorets kassabrist, och hvarom jag nu går att yttra mig.

Om jag från den af Stats-Utskottet beräknade bristsumman, 20,166,000 riksdaler, afräknar det belopp af 2,000,000 riksdaler, som jag, i likhet med Utskottet, antager böra redan nu genom extra bevillning uttagas, så återstår ett belopp af 18,000,000 riksdaler, motsvarande Riksgäldskontorets

behof intill 1869 års slut, och hvilket nu är föreslaget att genom upplåning anskaffas. Detta belopp motsvarar de förskott Riksgäldskontoret gjort till Statens jernvägsbyggnader, och en ny skuldsättning intill detta belopp kan således icke sägas ske för betäckande af någon som helst statsbrist. Denna summa anser jag dock böra, i likhet med hvad några reservanter föreslagit, höjas till 24,000,000 riksdaler, icke för att, såsom reservanterne föreslagit, dermed konvertera det temporära lånet af 6,000,000 riksdaler — ty detta lån bör, såsom jag i det föregående yttrat, betäckas med en extra bevillning, fördelad på trenne år, såvida ej Statsverkets öfverskott under följande år icke skulle göra sådant öfverflödigt — utan för att redan nu bereda de medel som erfordras för fullbordande af nordvestra stambanan. Emot detta förslag skulle möjligen kunna invändas, att Riksdagen ännu icke beslutat, att denna stambana skall färdigbyggas, då Riksdagens beslut till dato blott afser någon del af densamma; men af hvad man redan gjort läser antagligen följa, att denna bana skall fullbordas och då måste förr eller sednare medel dertill anvisas. För min del är jag förvissad, att dessa komma att anskaffas genom lån; och om man nu skulle inskränka det upptagande lånet till det belopp af 18,000,000 riksdaler, som Stats-Utskottet tillstyrkt, lider det intet tvifvel, att ju icke vid nästa riksdag man måste börja att låna om igen. Men detta skulle jag ganska mycket beklaga. Jag tror icke, att det är med Statens sanna fördel förenligt att riksdag efter riksdag upptaga sådana lån. Eller skulle meningen vara den att fortfarande såsom under föregående år hjälpa sig fram med hvarjehanda slags ficklån, med — jag tvekar icke att utsäga det, — detta går-an-system, som hittills gjort sig gällande, och som varit allt annat än helsosamt för vårt anseende och vår statskredit.

Det förskott, som af Riksgäldskontoret blifvit gjordt för jernvägsbyggnaderna, uppgår enligt Fullmäktiges beräkning till 12,851,224 riksdaler. Till denna summa böra läggas innestående, ej lyftade medel, som Riksgäldskontoret blifvit ålagdt att utgifva till Statens jernvägsbyggnader, 2,950,462 riksdaler, och ytterligare det anslag af 2,250,000 riksdaler, som Stats-Utskottet nu tillstyrkt till fortsättande af arbetena på nordvestra stambanan. Dessa summor uppgå tillsammans till 18,051,686 riksdaler. Läggas dertill ytterligare hvad som erfordras att fullborda samna stambana, 7,020,000 riksdaler, uppkommer en summa af 25,071,686 riksdaler, som motsvarar det belopp, hvilket borde upplånas för att betäcka den s. k. kassabristen i Riksgäldskontoret och för att fullborda den vermländska banan.

Då jag emellertid icke föreslår upptagande af ett större lån än 24,000,000 riksdaler, gör jag det för att gå till mötes de reservationer, som här föreligga och med hvilka jag instämmer i hufvudsaken eller med afseende å sjelfva slutsumman, ehuru icke i beräkningsgrunden. Jag tror mig så mycket heldre kunna göra denna afprutning, som Stats-Utskottet icke, såsom vid sistlidne riksdag skedde, nu tagit i beräkning allmänna bevillningen för år 1869, hvilken visserligen först ingår år 1870, men likväl tillhör 1869 års rikenskaper, att icke tala om det kreditiv som Riksgäldskontoret har i Riksbanken.

I fråga om huruvida detta lån bör tagas utom eller inom landet, — något hvarom man desto heldre måste bestämma sig, alldenstund uti den punkt,

punkt, som nu är föredragen, det heter, att upplåningen skall ske emot statsobligationer, som "företrädesvis" böra vara fonderade, så tror jag, att meningarne nu mera kunna vara ense om, att det icke gerna med hopp om framgång är möjligt att besluta upptagandet af ett så stort lån inom landet, till och med om man ville fördela summan på tvänne år. Redan vid föregående riksdag sökte man ådagalägga, att det beslut, som då fattades om upptagande af ett inhemskt lån, skulle medföra ganska kännbara verkningar för handeln och rörelsen. Detta bestreds från andra håll. Erfarenheten har emellertid verkligen visat, att denna farhåga icke saknade grund. Den finansiella ställning, hvaröfver man nu klagar, är måhända till en del en följd just af detta beslut. Min öfvertygelse är, att, om Riksgäldskontoret ville emot sina obligationer upplåna *mera* till och med än det belopp, hvarom här är fråga, penningar skulle villigt tillströmma; men min öfvertygelse är ock, att en dylik låneoperation skulle högst skadligt inverka på landets näringar. Allt hvad som placeras i Riksgäldskontorets obligationer drages från rörelsen, och om än rörelsen icke för närvarande har behof af dessa kapital, blir den säkerligen förr eller sednare af dem i behof. Emellertid har Stats-Utskottet denna gång ryggat tillbaka för att fortsätta på den banan, utan låter förstå att det blifvande lånet företrädesvis bör upptagas mot fonderade obligationer, hvarmed jag vill förstå, att detta lån företrädesvis bör sökas utom landet, och håller jag Utskottet räkning härför samt finner alltså ej behöfligt att vid denna del af frågan vidare uppehålla mig.

Emot förslaget att upplåna och till landet indraga en större penningesumma, än hvad som för tillfället är oundgängligen behöflig, förutser jag att den invändning skall göras, att om öfverskotten komme att i allmänna rörelsen utlemnas, sådant skall, likasom förr skett, uppmuntra till hvarjehanda ej väl beräknade företag och sedermera, när penningarne återfördras, åstadkomma kriser och förvecklingar uti affärslifvet. Jag finner denna invändning väl ega någon grund; men jag anser dock icke, att Staten därför bör låta tillfället undgå sig att, när sådant med fördel kan ske, på en gång upplåna hela den summa som erfordras. Jag föreställer mig, att hvad Riksgäldskontoret af de indragna medlen icke för tillfället behöfver kan komma hypotheksbanken till godo på sådant sätt, att hypotheksbanken, som fortfarande gör upplåning utom landet, skulle, i följd af den blifvande ymnigare penningetillgången, här hemma kunna få sitt lånebehof fylldt, utan att behöfva samtidigt med Riksgäldskontoret operera på den utländska penningemarknaden, hvilket icke kan ske utan förlust för båda dessa penningeverk. Skulle deremot Riksgäldskontoret antingen icke upplåna så stor summa eller ock ej draga in den förr än efter behof, då tvingas hypotheksbanken att fortsätta den utländska upplåningen, och på detta sätt kommer ju rörelsen ändock att förses med de kapital, som äro behöfliga och dem man ej förmår att från landet utestänga, men säkerligen blifva dessa för landet dyrare, än om allt får gå sin naturliga gång.

Här kunde vara skäl att beröra en fråga, som vid föregående riksdagen varit föremål för öfverläggning, nemligen den att, i händelse Riksdagen komme att besluta upptagandet af ett större utländskt lån, öfverlemna åt Regeringen och icke åt Riksgäldskontoret uppnegotierandet deraf.

Jag vill icke forcera denna mening mot Stats-Utskottet; och jag tror, att Stats-Utskottet denna gång haft skäl att icke göra en sådan framställning, då Stats-Utskottet tyckts antaga, att några vidare utländska lån icke skulle behöfva göras, eller att vi hädanefter inom landet skulle kunna söka dessa, i hvilket fall Regeringens medverkan icke behöfdes; men jag har dock velat i förbigående vidröra denna sak och, utan att nu derom framställa något yrkande, blott uttala den mening, att jag tror att det skulle för de blifvande negotiationerna hafva varit nyttigt, om uppdraget hade blifvit åt Regeringen öfverlemnadt, och icke åt Riksgäldskontoret.

Jag slutar med att yrka den förändring i första punkten af Stats-Utskottets förslag i detta Betänkande, att beloppet 18,000,000 riksdaler måste höjas till 24,000,000 riksdaler, och får i öfrigt föreslå, att ordet "företrädesvis", som i Stats-Utskottets förslag förekommer, måtte uteslutas, på det att Riksgäldskontoret deraf icke måtte taga sig anledning tro, att Riksdagens mening varit att ett så stort lån skulle inom landet upptagas — ja icke ens komma i frestelse att göra detta. Dessutom bör i samma punkt en redaktionsförändring försiggå i den syftning, att det upptagna lånet icke skulle användas endast "till godtgörande af de utaf Riksgäldskontoret för jernvägsbyggnadernas fortsättande erforderliga utgifter, som redan blifvit eller *vid innevarande riksdag* varda för sådant ändamål anvisade", emedan de 6,000,000 riksdaler, som jag ansett böra reserveras till Wermlands-banan, icke vid denna riksdag blifvit eller kunna blifva anvisade. Det bör sålunda heta: "som blifvit eller varda för sådant ändamål anvisade" och i följd deraf orden "vid innevarande riksdag" uteslutas.

Herr Stråle: Det är ostridigt, att man bör hålla Stats-Utskottet räkning derför, att Stats-Utskottet vid denna riksdag låtit detta viktiga Betänkande om statsregleringen tidigare komma till Kamrarnes kännedom än vid förliden riksdag. Vi erinra oss nemligen, att vi vid sista riksdagen nödgades diskutera denna fråga på en söndagsafton tvänne dagar före riksdagens slut; och följden häraf var äfven, hvad af mig och åtskillige andra representanter insågs, att tiden var för otillräcklig för att diskutera, jag skulle vilja säga, den viktiga frågan under hela riksdagen. Vi erinra oss, att Stats-Utskottet då föreslog och Riksdagen beslöt att till fyllande af då befintliga brister, eller den underbalans som uppstått, dels skulle upptagas ett lån af 6,000,000 riksdaler, att återbetalas åren 1870, 1871 och 1872, och dels förhöjning af tullafgiften för kaffe och socker samt förhöjd beskattning å bränvinsbränning skulle ega rum; derjemte medgafs rättighet för Riksgäldskontoret att i fall af behof upptaga tillfälliga lån. Dermed trodde man sig väl hafva beställt. Nu frågas, om förhållandena så gestaltat sig? 6,000,000-riksdalers-lånet är upptaget, de omtalade förhöjningarne i tull- och bränvinskatt hafva egt rum, Riksgäldskontoret har upptagit tillfälliga lån till ett belopp af öfver 3,000,000 riksdaler. Men vid början af denna riksdag inhemtade man af Kongl. Maj:ts Proposition, att en kassabrist förefanns å omkring 9,000,000 riksdaler, och nu, efter fyra månaders förlopp, har Stats-Utskottet fått denna brist att uppgå till 20,160,000 riksdaler, och vi må vara glade, att riksdagen icke nu, såsom förr stundom inträffade, räcker 14 månader, ty då

vet jag i sanning icke, hvar denna summa skulle stadna. Jag frågar nu, om man kan anse, att vi, i afseende å Riksgäldskontorets ställning, vid förra riksdagen gjort hvad som borde göras, och jag frågar, om icke det synes klart, att vi behöfva längre tid, än vid sista riksdagen lemnades oss, för att besluta, hvad som härutinnan bör göras?

Jag vill icke med den föregående talaren inlåta mig på en djupare undersökning, huruledes denna brist uppkommit, dels af det skäl att jag icke haft tillfälle att tillräckligt undersöka förhållandena och rigtigheten af de lemnade sifferuppgifterna, ehuru jag dock förmärkt, att den siste talaren bland dem uteglömt en post på 200,000 riksdaler, nemligen trafik-medel — Stats-Utskottet har icke heller lemnat någon närmare ledning för denna undersökning — och dels emedan det icke tjenar mycket till att veta huru en person förkyllt sig, utan fast mera är af nöden att söka bota sjukdomen. Men hufvudsaken är här att finna, huru man skall komma ur den nuvarande kinkiga belägenheten, och huru Riksgäldskontoret skall komma ifrån densamma. Här är frågan, huruvida Riksdagen vill på fullt allvar så att säga rangera Riksgäldskontorets affärer och huru detta skall tillgå. Så har den åtminstone framställt sig för mig; och om denna uppfattning är riktig, då blir nästa fråga: hvad behöfves för att rangera dessa affärer, och finnes i detta fall någon verklig princip, från hvilken man kan utgå och hvarigenom frågan redes? Jag har under enskilda samtal hört omtalas, att, för att reda Riksgäldskontorets affärer, erfordras 12, 15, 18, 24 å 27,000,000 riksdaler. De, som hafva talat för de mindre beloppen, hafva åberopat den omständigheten, att åtskilliga inkomster för Riksgäldskontoret skulle göra, att man icke behöfde upplåna några större summor. Så har man omnämnt, att den bevillning, som å sidan 2 i Stats-Utskottets Betänkande finnes upptagen bland inkomsterna, deremot i bilagan icke återfinnes såsom inkomst. Jag tror visserligen, att Stats-Utskottet, i sitt Betänkande, å ena sidan glömt hvad de å andra upptagit; men man kan bemöta detta påstående dermed, att, om äfven så skulle vara fallet, har deremot Stats-Utskottet talat om, hvad jag *icke* skulle vilja tala om, nemligen fortsättandet af vapenskatten. Dessutom bör man här ihågkomma, att, äfven om bevillningen gäller året 1869, den dock icke inflyter förr än år 1870.

Vidare har man talat derom, att enskilda jernvägar, till hvilka Riksgäldskontoret tillskjutit 9,000,000 riksdaler, skulle årligen göra afbetalningar till Riksgäldskontoret, och derigenom en inkomst för detsamma uppstå. Jag tror äfven detta, och anser äfven, att dessa med mycken fördel skola användas till de förr omtalade annuiteterna.

Man har talat om bankovinsten; men efter mitt förmenande bör man icke sälja huden förr än björnen blifvit skjuten. Jag tror denna vinst icke är så lätt att taga, icke åtminstone vid denna riksdag.

Dessutom är en fråga, som Stats-Utskottet visserligen berört, men kanske icke till fullo, huruvida nemligen 1868 års inkomster komma att med beräknade belopp ingå.

Men för mig finnes dessutom en ytterligare princip, som förut och, efter hvad jag tror, äfven i dag här blifvit framhållen. Vi hafva vid flera föregående riksdagar, utom vid den sista, uttryckligen förklarat, att, om vi skola bygga jernvägar, detta bör ske med upplånade medel, och detta

af det ofta upprepade skälet, att dessa jernvägar utgöra en tillgång för kommande generationer och att dessa äfven borde deltaga i omkostnaderna derfor. Vi hafva emellertid under föregående år, lika väl som i år, af Riksgäldskontorets berättelser erfarit, att Riksgäldskontoret härtill förskjutit ganska betydliga belopp. Enligt Riksgäldskontorets Fullmäktiges berättelse vid innevarande riksdag hade Riksgäldskontoret intill sistlidet års slut, utöfver dertill anvisade belopp, till jernvägsanläggningar utan återbetalningsskyldighet förskjutit 12,851,224 riksdaler 97 öre. Dertill komma 2,950,462 riksdaler beviljade men ännu icke lyftade anslag samt det till fortsättande af nord-vestra stambanan tillstyrkta anslag af 2,250,000 riksdaler, hvadan slutsumman efter denna beräkning utgör 18,051,686 riksdaler 97 öre. En reservant kommer deremot till närmare 24,000,000 riksdaler. Skälet härtill är tydligt. Det förefinnes mellan båda dessa beräkningar en skilnad af omkring 6,000,000 riksdaler. Denna skilnad har sin orsak deri, att i den förra beräkningen icke finnas upptagna de 6,000,000 riksdaler, som Riksgäldskontoret för jernvägarne upplånat med skyldighet att återbetala under åren 1870, 1871 och 1872. Riksgäldskontoret har sålunda, enligt hvad mig synes och reservanten äfven anmärkt, om man räknar till 1867 års slut och om man icke beräknar högre än Stats-Utskottet, till jernvägarne utbetalat nära 24,000,000 riksdaler, och denna summa tror jag, äfven om vi icke dertill äro *skyldige*, vi likväl *böra* upplåna för att sätta Riksgäldskontoret i godt skick och för att undvika, hvad som aldrig bort ifrågakomma, att nemligen svenska Statens penningeverk, ty detta är Riksgäldskontoret, skulle behöfva vecka efter vecka och månad efter månad på olika håll och kortare återbetalningstider göra upplåningar. Jag tror det är nödigt, att vi i detta fall sträcka vår omtanke äfven till de behof, som vi nu kunna förutse för åren 1870 1871 och 1872; och det är då ingalunda öfverdrivet att fordra en summa af nära 24,000,000 riksdaler, på det att Riksgäldskontoret måtte kunna afskudda sig alla dessa tillfälliga lån samt tillika möta såväl de behof, som uppstå till följd af beslutade jernvägsbyggnader, som afbetalningarne under åren 1870, 1871 och 1872 å det upptagna 6,000,000-riksdalers-lånet.

En talare har ifrågasatt, huruvida detta sistnämnda belopp eller det som Stats-Utskottet föreslagit skulle upplånas *inom* eller *utom* landet. Jag har hittills icke varit af den åsigt, att det skulle vara omöjligt att inom landet upptaga lån; men för närvarande anser jag, att vi icke *kunna* mot obligationer inom landet erhålla ett lån på 18,000,000 riksdaler. Vi måste då söka erhålla detta lån utomlands, såvidt vi icke fortfarande vilja trassla oss fram som hittills.

På alla dessa skäl föreslår jag, att Kammaren ville besluta en förhöjning af lånesumman till 24,000,000 riksdaler.

Hvad särskildt beträffar den siste talarens yttrande i afseende å Regeringens medverkan till dessa lån, ber jag att dertill få återkomma, då fjerde punkten till behandling förekommer.

Herr Berger: Då Stats-Utskottet nu för Riksdagen framlagt det så kallade Finansbetänkandet, anser jag att man deråt bör egna den uppmärksamhet och noggranna undersökning, som ämnets vikt kräfver. Jag beklagar likväl, att Stats-Utskottet här framlagt sifferberäkningar, som,

efter min uppfattning, äro missledande och egnade att bibringa origtiga begrepp om vår finansiella ställning, icke allenast för dem inom Representationen, som anse sig icke *behöfva* granska dessa tabeller och siffror utan äfven för dem *utom* Representationen, som intressera sig för de politiska förhållandena. Utskottet har nemligen i sina beräkningar uteslutit åtskilliga inkomster, som bort upptagas, och det har äfven gjort nedsättningar i åtskilliga utgiftsposter, dels utan någon motivering och dels genom att på ett eget sätt motivera dessa nedsättningar. Jag har förgäfvets letat efter någon reservation, som med siffror utredt dessa förhållanden; men jag har tvärtom funnit reservationer af alldeles motsatt syftning. Det är visserligen svårt att under en diskussion framställa siffror, som kunna af alla genast uppfattas och klart ådagalägga förhållandet; men jag skall dock försöka detta och vill dervid taga Stats-Utskottets slutsumma, 18,000,000 riksdaler, till utgångspunkt. Jag fäster mig alltså vid denna summa, hvilken Stats-Utskottet ansett vara den brist som genom lån bör fyllas, helst jag i afseende å beräkningen af utgifterna icke har några väsendtliga anmärkningar att göra, utan gälla dessa hufvudsakligen beräkningen af inkomsterna. Jag tror mig i min beräkning kunna komma till en vida lägre summa såsom erforderlig för att rangera Riksgäldskontorets affärer.

Den första anmärkningen gäller då bevillningen för år 1869. Stats-Utskottet har nemligen bland utgifterna väl upptagit den statsfyllnads-summa, som skulle af Riksgäldskontoret utbetalas, till 2,593,209 riksdaler 10 öre riksmünt, och Stats-Utskottet säger, att detta svarar emot det belopp, hvarmed bevillningen vanligen utgår; men vid beräkning af Riksgäldskontorets inkomster har dock detta belopp icke upptagits. Nu kan man visserligen säga, att, om det vore fråga om att uppgöra en kassaräkning för år 1869, *skulle* detta belopp icke heller upptagas, enär det först inflyter i början af år 1870, men då här icke är fråga om någon kassaräkning utan ett Finansbetänkande, en statsreglering, måste vi taga i beräkning de summor, som äro ämnade att fylla behofven. Så har åtminstone förr blifvit ansedt, att denna bevillning utgör en fyllnad i statsbehofven för det år, för hvilket den utgår, oakadt den icke inflyter förr än året näst derefter. Äfven om man, till dess denna summa hunne inflyta, skulle för Riksgäldskontorets räkning upptaga några månaders lån, vore väl detta lätt görligt; men jag vill dock med sifferuppgifter visa, att detta icke *behöfves*. Den 31 sistlidne December innestodo nemligen på Riksgäldskontoret anvisade till betalning förfalna anslag till ett belopp af cirka 3,000,000 riksdaler, men hvilka då ännu icke behöft uttagas.

Enahanda har förhållandet varit under alla föregående år till större och mindre belopp; och dessutom har Riksgäldskontoret sig anvisadt ett kreditiv i Riksbanken på 1,500,000 riksdaler. Det är sålunda för Riksgäldskontoret nu såsom förr en lätt sak att förskjuta denna bevillnings-summa; och jag kan icke fatta, hvarföre den blifvit utesluten, då det väl icke blifvit gjordt i afsigt att bespara oss denna utgift för nästa år och helt och hållet borttaga bevillningen. Jag har sålunda härigenom en förökad inkomst af 2,600,000 riksdaler.

Jag kommer nu till en annan post. I Kongl. Maj:ts Proposition N:o 1 finnas, bland extra ordinarie inkomster, tullmedel upptagna till ett belopp

af 1,400,000 riksdaler och bränvinstillverkningsafgift till 9,800,000 riksdaler. Stats-Utskottet säger visserligen, att det icke vill ingå i någon pröfning af dessa inkomsttitlar. Detta är äfven riktigt, ty denna pröfning tillkommer Bevillnings-Utskottet; men utan att uppgifva skälet hvarför, upptager Stats-Utskottet tullmedlen till 1,000,000 riksdaler mindre och bränvinstillverkningsafgiften till 700,000 riksdaler mindre än Kongl. Maj:ts Proposition. Då Kongl. Maj:t upptagit dessa belopp högre, och då icke Bevillnings-Utskottet pröfvat skäligt nedsätta dem, så har deremot Stats-Utskottet, utan några uppgifna skäl och utan att derom nämna ett ord, helt enkelt strukit ut en del deraf. När man på detta sätt går till väga, kan man komma hvarst man önskar, man tager blott siffror efter behag. Sammanlägga vi nu dessa förminskningar med det belopp af 2,600,000 riksdaler, hvarom jag nyss nämnde, erhålla vi en summa af 4,300,000 riksdaler.

Jag kommer nu till de af Stats-Utskottet omtalade bristerna. Det är en känd sak, att 1866 års öfverskottsmedel, 600,000 riksdaler, som voro påräknade för förra årets statsreglering, numera icke kunna upptagas i beräkningen. Jag förbigår dem alltså. Vi känna äfven af Kongl. Maj:ts Proposition, att det bidrag af Statsverkets inkomster för år 1867, 2,209,740 riksdaler, som skulle tillfalla Riksgäldskontoret, icke vidare kan påräknas, enär under året uppstått brister till motsvarande belopp, och utesluter jag alltså i likhet med Stats-Utskottet äfven detta. Vi komma nu till år 1868; det faller sig svårt att nu i April månad bedöma huru stor bristen möjligen kan komma att blifva. Stats-Utskottet har emellertid upptagit 3,318,000 riksdaler såsom statsbrist för detta år. Jag vill icke disputera detta, ehuru jag anser summan hög. Hufvudsakliga orsaken härtill skulle väl, enligt min uppfattning, ligga deri, att bränvinsbränningen under årets trenne första månader varit betydligt mindre än under vanliga omständigheter; men jag tror dock, att vid beräkningen af statsinkomsterna man härför skall kunna finna en icke osannolik ersättning i den förökade tullinkomst, som, utan tvifvel, skall uppstå till följd af en ökad import af bränvin, och härtill kommer den omständigheten, att, då tillverkningsafgiften utgör 70 öre, är tullafgiften deremot 1 riksdaler 20 öre. Jag anser sålunda denna beräknade brist af Utskottet ingalunda vara *för lågt* tilltagen, och jag ber att till stöd härför få återopa, hvad Stats-Utskottet sjelf helt nyligen i sitt Betänkande N:o 84 pag. 3 yttrar. Stats-Utskottet säger nemligen, att Stats-Utskottet ansett *mindre sannolikt, att en så stor brist i inkomsterna för året skulle uppkomma*. Om så är förhållandet, hvarför har då Stats-Utskottet uteslutit de 1,250,000 riksdaler, eller 1865 års öfverskottsmedel, som Statskontoret redan enligt afslutad rikshufvudbok inkasserat och således, vare sig genom qvittning eller annorledes, måste lemna Riksgäldskontoret? Jag kan således icke finna hvarför Stats-Utskottet uteslutit dessa medel. Lägga vi nu detta till den summa, vi förut hade, komma vi till ett belopp af 5,550,000 riksdaler. Vid beräkning af det lån, som Stats-Utskottet vill upptaga, har Stats-Utskottet äfven beräknat första årets ränteliqvid till 1,080,000 riksdaler. Men om kapitalet förminskas, blir öfverräntan mindre. Man kan således med säkerhet nedsätta det föreslagna lånebeloppet med ytterligare 450,000 riksdaler, således i rundt tal med sammanräknadt 6,000,000 riksdaler, och vare

sålunda 12,000,000 riksdaler det lånebelopp som erfordras för att rangera Riksgäldskontorets ställning samt för bestridandet af alla våra liqvider för 1868 och 1869. Detta är vårt *verkliga* behof för dessa år — jag kommer vidare till en sak, som icke varit medtagen i beräkningen, men som jag dock icke kan förbigå, nemligen bankovinsten. Hittills har Riksdagen af den årliga vinsten alltid afsatt någon andel för fyllande af Statens behof. Så hafva vi äfven vid detta år förfarit; och det är sannolikt, att vi äfven nästa år skola afsätta, om ej mera, åtminstone 1,500,000 riksdaler deraf. Jag vill dock icke upptaga detta belopp nu i min beräkning, ehuru detta likväl å andra sidan torde styrka min åsigt, att 12,000,000 riksdalers lån vore fullt tillräckligt för behovet.

Nu inträffar visserligen den omständigheten i afseende å Stats-Utskottets föreslagna summa till jernvägsanläggningar, att Första Kammaren ökat denna summa med 840,000 riksdaler och Andra Kammaren med 2,400,000 riksdaler. Det beror således på sammansatt votering, om den lägre eller högre af dessa summor kommer att af Riksdagen antagas, och utgången häraf kommer äfven att inverka på den summa af 12,000,000 riksdaler som jag föreslagit; men jag anhåller derfor att få öka det belopp, som bör upplånas, till 14,000,000 riksdaler, och härom anhåller jag om proposition.

Jag vill icke lemna oanmärkt, att en reservant mot Stats-Utskottets Betänkande ansett 24,000,000 riksdaler böra upplånas, emedan Riksgäldskontorets förskotter till jernvägsbyggnadsföretag med denna summa skulle öfverstiga hvad som för samma ändamål genom lån influtit. Jag medgifver, att, om man följer de beräkningar som förefinnes i bilagan till Stats-Utskottets Betänkande N:o 8, samt vill att det år 1867 upptagna 6,000,000-riksdalers-lånet *nu redan* bör genom nytt lån amorteras, man kan komma till denna höga summa af 24,000,000 riksdaler. Men härvid bör observeras, att alla de summor, som vid 1851 och 1854 årens riksdagar anslogos till Statens jernvägsbyggnader samt till lån för enskilda jernvägsanläggningar, utgingo af Riksgäldskontorets *då egande öfverskotter och besparingar*, utan att några lån dertill behöfdes eller beslutades. Jag anser det vara ett vådligt prejudikat att nu genom lån söka ersättning för de anslag man i fordna dagar lemnat af sina tillgångar och öfverskotter, vare sig till jernvägar eller andra nyttiga företag; man kunde då med fog låna äfven allt hvad man fordom användt för t. ex. hamnar, vägar, kanaler etc.

I motsats mot reservanterne anser jag det icke heller vara riktigt att *nu* upplåna medel för infriandet af det sistlidet år upptagna 6,000,000-riksdalers-lånet, då detta icke förfaller till betalning förrän fyra, fem år härefter. Detta är att gå allt för långt i sina beräkningar. Jag afstyrker derfor att nu upptaga lån för detta ändamål, det torde eljest kunna hända att, när tiden för inbetalningarne inträffar, vi icke hafva några medel kvar. Å andra sidan skulle ju kunna inträffa, att vår ställning under tiden blefve så god, att vi med egna medel skulle kunna göra dessa afbetalningar å 2,000,000 riksdaler om året i 3 år, och om icke detta blir fallet, är ju i alla händelser bäst att afvakta tiden, tills detta lån skall infrias, då utvägar för ändamålet säkerligen med lätthet skola stå att finna.

Herr von Troil: Huru delade åsigtarna äro i denna viktiga fråga, hafva vi redan haft tillfälle erfarat, då tvänne af Kammarrens ledamöter föreslagit, att den lånesumma, som är i fråga att upptagas, skulle bestämmas till 24,000,000 riksdaler, och nu sednast af en värd talare siffror blifvit framlagda, på grund af hvilka, enligt hans förmenande, icke mera än 14,000,000 riksdaler skulle behöfva upplånas. Man har här äfven klandrat Stats-Utskottet för det sätt, hvarpå Utskottet i förevarande hänseende gått till väga.

För min enskilda del får jag hembära Stats-Utskottet min upprigtiga tacksamhet för det Betänkande, som nu är föremål för Kammarrens diskussion. Då Inkomst-betänkandet här handlades, fästade jag Stats-Utskottets Herrar ledamöters uppmärksamhet på det vådliga uti att fortgå med statsregleringens uppgörande på samma sätt, som varit följdt vid de sednaste riksdagarne, då man nemligen uppgjorde en statsreglering, som gick ihop på papperet, men icke i verkligheten. Jag lade Utskottets ledamöter på hjertat att inkomma med en sann, en ärlig statsreglering. Detta hafva de ock gjort, och de äro, enligt mitt omdöme, förtjente af allt erkännande från Kammarrens sida, derföre att de velat visa, hurudan Statsverkets ställning i verkligheten är, äfvensom föreslagit utvägar för afhjelpande af den brist, som uppstått i Riksgäldskontorets kassa. Om det är en sanning, att första vilkoret för att få reda i sina affärer är att väl känna sin ställning, kan jag ej se annat, än att Stats-Utskottet i förevarande fall rätteligen förfarit.

Jag kan visserligen icke åberopa de finansiela kunskaper, som besittas af den värde talare, hvilken inledde aftonens diskussion, och jag vågar icke heller påstå, att jag så grundligt och säkert kunnat intränga i hithörande förhållanden som denne talare och den, som näst före mig hade ordet och som till och med är en medlem af Riksgäldskontorets styrelse; men jag har i dessa dagar sökt, hvad i min förmåga stått, sätta mig in i frågan och tillika rådfört mig med personer, till hvilkas insigter i saken jag haft förtroende och hvilka jag ansett vara fullt hemmastadde med Riksgäldskontorets ställning, och dessa hafva bekräftat de åsigter jag hyst angående Stats-Utskottets sätt att se förevarande fråga. Min mening är nemligen, att Utskottet handlat riktigt, då det ifrån Riksgäldskontorets beräknade inkomster afdragit sådana poster, som, i min tanke åtminstone, icke komma att inflyta. På samma gång den siste värde talaren medgaf, att Utskottet sålunda i detta hänseende rätt förfarit med större delen af dessa poster, framkastade han det påståendet, att det öfverskott för år 1865, uppgående till 1,250,000 riksdaler, som Statskontoret uppburit, skulle vara en fordran å Riksgäldskontorets sida, hvilken Statskontoret måste förr eller sednare till detsamma återgålda. Låten vara, mine Herrar, att Riksgäldskontoret eger juridisk rätt att erhålla denna summa; jag vågar likväl hemställa, huruvida icke, då Statskontoret sjelft förklarar, att det icke kan betala densamma, Stats-Utskottet gjort rätt uti att icke upptaga den såsom någon Riksgäldskontorets inkomst. Vidare anser jag Stats-Utskottets förfarande välbetänkt, då det icke under 1869 års inkomster rubricerat bevilningen för samma år af det helt naturliga skäl, att den icke kommer att inflyta förrän under år 1870.

Hvad för öfrigt beträffar samme talares yttrande rörande ett belopp af 3,318,000 riksdaler, hvilket skulle utgöra det öfverskott af statsinkomsterna, som för år 1868 borde af Statskontoret till Riksgäldskontoret återbetalas, är jag för min del förvissad, att bristen endast på de påräknade bränvinsbränningsmedlen kommer att uppgå till ett belopp, vida öfverstigande dessa 3,318,000 riksdaler. Vi hafva redan i början af detta år sett, huru dessa medel minskats rätt betydligt, och bränvinsbränningen denna höst kan så mycket mindre ersätta denna minskning, som bränningen icke kan sägas komma att bedrivas med någon fart, förrän potäterna blifvit upptagna och grödan afträskats. Derjemte skall, enligt mitt förmenande, äfven i de påräknade tullintraderna en ganska kunnbar brist uppstå, derest icke det af den värde talaren omnämuda, i min tanke särdeles beklagliga förhållandet skulle inträffa, att en icke obetydlig import af bränvin — såsom en följd af den förminskade inhemska bränvinsbränningen — vore att emotse, och att denna import sålunda skulle ersätta bristen i dessa tullintrader. Jag tror således, att Stats-Utskottet handlat riktigt, då det icke för högt beräknat Statsverkets inkomster, och jag är Utskottet särskildt tack skyldig för att det visligen beräknat tulluppbörden för år 1869 till 1,000,000 riksdaler och bränvinsbränningsafgiften till 700,000 riksdaler mindre, än hvad som i den nådiga Kongl. Propositionen innehåles. Ingen kan veta hvad framtiden bär i sitt sköte, men för egen del är jag fullt öfvertygad, att, med den tryckta ställning inom affärsvärlden som nu är rådande, och då umbärandet af lyxartiklar i så hög grad blifvit en allmän nödvändighet, tullinkomsterna skola betydligt understiga det belopp af 14,000,000 riksdaler, hvartill de i den Kongl. Propositionen blifvit upptagna. Likaså är det ock min tanke, att bränvinsbränningsskatten icke skall komma att uppgå till högre summa, än Utskottet därför beräknat. Slutsumman af alltsammans blir således, efter mitt förmenande, att vi, efter den beräkning Stats-Utskottet framlagt, ändtligen kunna komma till en statsreglering, som är fullt sann, och att, om vi tillika åtaga oss upplåning af de medel, som äro erforderliga för rangerandet af Riksgäldskontorets affärer, vi skola blifva befriade från det trassel, hvaraf vi uti ifrågavarande afseende under flera år varit besvärade.

Vidkommande åtskilliga andra anmärkningar, som här blifvit mot Utskottets beräkningar framställda, vågar jag påstå, att, om man följer de tabeller som äro Stats-Utskottets Betänkande N:o 1 bifogade, det ganska tydligt skall visa sig, att af Riksgäldskontoret redan utbetalats eller derstädes ineligger till utbetalning för jernvägsanläggningar en summa af något öfver 18,000,000 riksdaler utöfver det belopp, som i och för dessa anläggningar kommit Riksgäldskontoret på ett eller annat sätt till godo. Jag vill anmärka, att jag i denna summa inberäknat det anslag af 2,250,000 riksdaler, som Stats-Utskottet vid innevarande riksdag tillstyrkt att utgå 1869 till fortsättande af arbetena å nordvestra stambanan. Jag skulle visserligen äfven kunna, i likhet med den siste talaren, erkänna, att det icke är så fullt rätt att upptaga de 2,296,000 riksdaler, som härleda sig från anslag, hvilka under en tidigare period lemnats till jernvägsbyggnader; men då jag icke kan förneka, att dessa medel till jernvägarne utgifvits, tvingas jag att, ur denna synpunkt sedt, äfven i detta fall dela Utskottets åsigt.

Nu uppstår dock i förevarande afseende den skillnad, att denna Kammare under gårdagens plenum beslöt, att 1869 års anslag till jernvägsbyggnaderna skulle bestämmas till 4,650,000 riksdaler i stället för den summa af 2,250,000 riksdaler, som Stats-Utskottet föreslagit. På sådant sätt tillkommer ett belopp af 2,400,000 riksdaler utöfver Stats-Utskottets beräkning, hvilket skall af Riksgäldskontoret till jernbanebyggnaderna under år 1869 utbetalas. Detta uttalades också inom Kammaren redan i går, då jernvägsfrågan här diskuterades, en fråga som, enligt mitt omdöme, står i så nära sammanhang med den, hvarmed vi nu äro sysselsatte, att man icke kan tala om den ena utan att på samma gång vidröra den andra. Jag må bekänna, att, då jag i går hit uppkom, jag hade för afsigt, att, eftersom jag gillade Stats-Utskottets resonnement lika så väl i Jernvägsbetänkandet som i det nu förevarande, yrka på bifall till Utskottets förslag i jernvägsfrågan; men jag fann, att här inom Kammaren blåste en särdeles stark vind för jernvägsbyggnader, äfvensom att Utskottet icke fullt motiverat den summa, hvartill det kommit, och jag föranleddes deraf att biträda den mening, som sedan blef Kammarens beslut. Jag tror ock, att detta beslut var det lämpligaste, som under för handen varande omständigheter kunde fattas. Men jag vill härvid tillägga, att, på samma gång jag anser, att efter nordvestra stambanans fullbordande Staten bör fortsätta med jernvägsanläggningar, är det min orubbliga öfvertygelse, att den skala, hvarefter dessa böra bedrivas, helt och hållet bör blifva beroende af den beskattning folket vill åtaga sig för ifrågavarande ändamål. Vi kunna nemligen icke, mine Herrar, i evighet fortfara med dessa ständiga upplåningar af stora summor. Detta lån, som nu är ifrågasatt, bör, efter min åsigt, så vida ej krig eller stora olyckor inträffa, blifva det sista stora lån, svenska Staten upptager, och det bör bestämmas till så stort belopp, som Riksgäldskontoret har att fordra för utbetalade men icke ersatta jernvägsanslag. Att öka detsamma med 6,000,000 riksdaler, för att till ett fonderadt statslån konvertera det tillfälliga lån å samma summa, som Riksgäldskontoret förlidet år upptog, vill jag på det högsta afstyrka. Jag tror mig veta, att främmande bankirer uttalat den mening, att, om svenska Staten fått sina utländska lån alltför dyrköpta, och om de svenska statsobligationerna icke stå till det pris i utländska penningmarknaden som de borde, så är detta en följd deraf, att låneaffärerna icke blifvit behörigen behandlade. Men dessa bankirer hatva äfven sagt, att, då vi låna för jernvägsanläggningar, så är allting godt och väl, ty upplåningen gälder då ett produktivt företag, men att, om vi skulle övergå till samma system som Spanien, Österrike och Bayern använt, eller att låna till betäckande af statens löpande utgifter, så skulle första steget vara taget till förstörande af landets kredit. Detta uttalande af utländska bankirer öfverensstämmer helt och hållet med min egen öfvertygelse. Jag tror, att lånet måste vara så stort, att det kan kallas ett jernväglån, men icke större.

Hadde Stats-Utskottets förslag i afseende å anslagssumman för jernvägsbyggnaderna blifvit af Riksdagen godkändt, skulle jag ansett för högst viktigt, att det påtänkta lånet stadnade inom det belopp af 18,000,000 riksdaler, såsom Utskottet hemställt. Vi hafva emellertid nu ökat jernvägs-

anslaget för år 1869 med något mer än 2,000,000 riksdaler; och det är på denna enda grund jag tror mig kunna yrka på, att det lån, vi komma att upptaga, må bestämmas till 20,000,000 riksdaler. Detta beror dock på, hvilken mening i afseende å beloppet af ifrågavarande 1869 års jernvägsanslag — Första Kammarens eller Andra Kammarens — som kan blifva vid den gemensamma voteringen segrande. Skulle det af Första Kammareren beslutade beloppet blifva antaget, så anser jag, att 18,000,000 riksdaler just är den rätta och enkla summan, vid hvilken man bör stadna. Om åter Andra Kammarens beslut skulle blifva Riksdagens, torde lånesumman böra ökas till 20,000,000 riksdaler; och vågar jag härå anhålla om Herr Talmannens proposition.

Jag har hört många, som på grund af hvarjehanda skäl ifrat för att få lånesumman utsträckt utöfver detta belopp, och de hafva anfört, huru nyttigt och lyckligt det skulle vara att få in penningar i landet för de skuldsattes räkning. För min del tror jag, att näppeligen någonting olyckligare skulle kunna inträffa, än just detta indragande i landet af en större summa penningar utifrån — denna summa måtte nu komma på en gång eller successivt. Då ställningen är så tryckt som den varit under de sednare åren, är det af aldra högsta vigt, att denna ställning på naturlig väg förbättras, det vill säga så småningom. Kastar man in stora penningesummor i landet under nu varande förhållanden, skola utan tvifvel dessa penningar uppmåna till nytt öfverdåd och nya spekulationer, och — den sista villan skall då blifva värre än den första. Hvad var väl, mine Herrar, anledningen till den allmänna förlägenhet i finansielt hänseende, deraf vi på sednare tider lidit, om icke just detta öfverflöd på penningar, som strömmade in under de goda konjunkturerna åren 1854—1855 och alla dessa halsbrytande spekulationer, som deraf voro en följd? Jag upprepar därför ännu en gång, att det synes mig högst magtpåliggande, att i förevarande fall icke större summa kommer att upplånas, än som verkligen är för det afsedda ändamålet behöfzig.

Hvad nu dessa 6,000,000 riksdaler beträffar, så har jag, likasom den siste ärade talaren, rådfört mig med sakkunnige personer, och desse hafva meddelat mig, att, om allt får gå sin lugna gång, och om derjemte vackra skördar erhållas samt handel och näringar åter lifvas, så är det troligt, att Riksgäldskontoret skall kunna göra icke obetydliga afbetalningar på de bestämda terminerna; och hvad beträffar den delen, som icke sålunda kan erläggas, så blir det icke svårt för Riksgäldskontorets styrelse att genom nya obligationer, utfärdade successive under åren efter 1872, få dessa medel omplacerade. Jag tror dessutom, i strid med den förste värde talaren, med hvilken jag dock icke vill mäta mig i finansiell skicklighet, att detta lån på 6,000,000 riksdaler varit ingalunda en olycka, utan tvärtom en lycka för landet. Vi veta litet hvar, att under sista året funnos penningar till öfverflöd såväl hos enskilde som i bankerna, men hvad som fattades, det var — förtroende; penningar funnos verkligen i sådan mängd, att bankerna diskonterade till 5 procent och derunder, och då var det ju en lycka, att dessa obligationer kommo i rörelsen, emot hvilka de enskilde kunde få säkert placera sina penningar. Min åsigt är därför, att man borde snarare öka än minska denna inhemska lånerörelse, så vidt landets tillgångar det medgifva. Herr Lindström har föreslagit, att ordet "före-

trädesvis“ borde uteslutas ur första punkten, på det att Fullmäktige i Riksgäldskontoret derigenom skulle blifva förhindrade att upptaga någon del af lånet emot inhemska obligationer; men jag anser denna punkt vara särdeles lyckligt uppställd af Utskottet, ty den lemna Riksgäldskontorets styrelse fria händer att handla efter omständigheterna. Jag tror visserligen, att största delen af denna summa måste upptagas utomlands och mot fonderade obligationer; men jag tror äfven, att händelser kunna inträffa, hvilka kunna göra möjligt och önskligt att inom landet upptaga en del af detta lån, om tillgångar dertill då finnas; och således böra Riksgäldskontorets Fullmäktige hafva fria händer i detta afseende. Man måste dock alltid medgifva, att det är en stor skilnad mellan dessa utländska lån, för hvilka räntorna stadna i utlänningarnes fickor, och de lån, som upptagas inom landet, för hvilka räntorna stadna qvar här hemma, och hvilka således blifva fruktbärande för landet i stället för att utsuga det. Jag måste äfven motsätta mig den andra förändringen, som Herr Lindström föreslagit, nemligen att orden “vid innevarande riksdag“ skulle utgå; ty då jag icke vill att lånet skall upptagas större, än att det motsvarar de summor, som hittills blifvit, och dem, som under denna riksdag kunna blifva anslagna för jernvägsanläggningarne, så kan jag icke önska, att framtida anslag äfven skulle uti detsamma inbegripas. Vi hafva, mine Herrar! icke mindre än 4,700,000 riksdaler, som nu utgå i räntor och amorteringar, till största delen åt utlandet, för våra redan upptagna lån. Kommer nu dertill detta lån på 18,000,000 riksdaler, så ökas räntan och amorteringen med 1,080,000 riksdaler, eller om lånet bestämmes till 20,000,000 riksdaler, med 1,200,000 riksdaler, så att nära 6,000,000 riksdaler då komma att årligen gå till utlandet. Inberäkna vi de många millioner, som hypoteksföreningarne dit betala, och dem som utgå i lifräntor och försäkringar, äfvenledes till utlandet, samt allt hvad den enskilda blankokrediten på utlandet kostar oss, och tillika hvad enskilde personer under sina resor lemna i främmande länder, så skola vi finna den summa, som från Sverige årligen går till utlandet, utan att motsvaras af någon export, vara så betydlig, att hvar och en måste medgifva nödvänheten af att inskränka oss till hvad som är oundgängligen behöfligt med afseende på den summa, som nu skall upplånas. Jag hade gerna önskat, att denna summa kunnat inskränkas till 18,000,000 riksdaler, men då vi nu hafva ökat anslaget till jernvägarne, så tror jag att vi äfven måste öka lånesumman till 20,000,000 riksdaler; och får jag anhålla, att Herr Talmannen ville härå framställa proposition, med bifall i öfrigt till hvad Stats-Utskottet uti den nu förevarande första punkten föreslagit.

Herr Rundbäck: Herr Talman! mine Herrar! Jag har varit villrådig, huruvida jag skulle kunna tilltro mig att upptaga Herrarnes tid med några anmärkningar i denna sak, då jag icke kan lemna några egentliga bidrag till frågans lösning. Men jag har velat begära några upplysningar, emedan jag tillhör dessa okunnige, som icke förstå de vidlyftiga kalkylerna, och jag tror, att det, om icke inom, så utom Kammaren, finnes många, som i likhet med mig undra öfver dessa kalkyler, utan att riktigt kunna fatta dem. Ju mera jag tänkt på denna sak, desto obegripligare har den synts mig, och om den förste ärade talarens anförande föreföll

mig svårfattligt, så var detta ännu mera händelsen med hvad den andre värde talaren från Riksgäldskontoret sedan yttrade. De uppgifter, som från Riksgäldskontoret erhöles vid riksdagens början, voro icke lika med dem, som Fullmäktige nu lemnat till Stats-Utskottet, och dessa åter öfverensstämma icke med dem, som den Kongl. Propositionen innehåller. Jag kan sannerligen icke finna någon ledtråd för att fatta allt detta! Och likväl skulle jag ingenting högre önska, än att kunna komma till en klar insigt af detta förhållande, och jag vågar påstå, att det finnes många, som jemte mig hysa denna önskan.

Till bevis, att jag icke saknar skäl för detta påstående, ber jag, utan att vilja ingå i några vidlyftigare kalkyler, endast få hänvisa till följande fakta. Vid sista riksdagen beräknades, att Riksgäldskontoret för år 1868 skulle hafva en brist af 7,500,000 riksdaler, hvilken skulle fyllas dels genom bildandet af en vapens katt, uppgående till 2,400,000 riksdaler, och dels genom bidrag från Statskontoret af 3,300,000 riksdaler. I förbigående må jag här nämna, att Riksgäldskontoret icke har bekommit dessa sednare medel. Går jag nu vidare till Kongl. Maj:ts nådiga Proposition, så uppgifves bristen der till nära 10,000,000 riksdaler, och ser jag slutligen efter hvad Riksgäldskontorets Fullmäktige för Stats-Utskottet uppgifvit, så finner jag deraf, att bristen skulle öfverstiga 10,000,000 riksdaler eller belöpa sig till 13,800,000 riksdaler i rundt tal. Dessutom har en af Fullmäktige här uppgifvit summan till endast 12,000,000 riksdaler. När nu desse Herrar icke bättre öfverensstämma i sina uppgifter, huru skulle det då kunna vara möjligt för en sådan som jag att veta, hvilket af dessa belopp är det rätta. För min del tror jag, att den i Kongl. Maj:ts Proposition uppgifna siffran är den rigtiga, och jag har goda skäl för denna mening. Dessutom har jag genomläst den förklaring, som Chefen för Finansdepartementet afgaf i Första Kammaren, och hvori han tydligen ådagalagt rigtigheten af sistnämnda uppgift. Jag har så mycket mera skäl för denna åsigt, som det alltid förut hetat, att, ju mera vi nedsatte tullafgifterna, desto större skulle tullinkomsterna blifva. Vid förra riksdagen höjde vi afgifterna, men jag tror verkligen icke, att vi hafva fått större inkomster sedan dess.

Kongl. Maj:t uppgifver bränvinstillverkningsafgifterna till 9,800,000 riksdaler; men Utskottet säger, att de icke hafva gått till mera än 9,100,000 riksdaler; huru skall man få detta att gå ihop? Jag kan icke finna, att Stats-Utskottet gifvit några skäl för sin uppgift, och således litar jag heldre på hvad som i Kongl. Maj:ts Proposition förekommer. Jag hoppas emellertid, att någon, som bättre förstår denna sak, under diskussionens lopp skall lemna en mera tillfredsställande förklaring deröfver.

Hvad slutligen vidkommer Stats-Utskottets förslag att upptaga ett lån å 18,000,000 riksdaler, så hvarken vill eller kan jag nu yttra mig deröfver, och lika litet kan jag bedöma, huruvida detta lån bör sökas utom eller inom landet. Upptages lånet utrikes, lider det väl icke tvifvel, att om dessa penningar komma in, skola de verka välgörande på den inre rörelsen; men deremot torde ett nytt lån, upptaget utrikes, åter verka menligt på den obligationshandel, som nu synes förbättra sig med våra äldre stats- och hypothekslån.

Hvad åter angår frågan om en ytterligare vapenskatts upptagande, så skulle jag deremot icke hafva något att invända, så vida icke förhållandet nu verkligen vore det, att denna skatt nu icke skall användas till anskaffande af vapen, utan till ett helt annat ändamål. Ehuru jag visserligen icke vill motsätta mig en skatt, om nöden kräver en sådan, så vill jag dock, att vi i sådant fall skola gifva den ett riktigt namn, så att folket deraf kan begripa, hvartill den skall användas. Man skulle ju här ganska lämpligt kunna använda benämningen "nödhjelpsskatt" i motsats till den dyrtidsskatt eller tillägg, som vid 1856 års riksdag förekom.

Jag vågar hoppas, att ingen misstycker, att jag nu begärt upplysningar i denna sak, ty om vi erhålla dem, så skola många derigenom blifva lugnade, hvilka nu äro upprörde öfver dessa siffror, som de icke kunna förstå eller fatta.

Härtill inskränker jag nu mitt yttrande, och vill jag hvarken yrka på 24,000,000 riksdaler eller på 18,000,000 riksdaler, då jag ännu icke inser hvilkendera summan kan vara den rätta och behöfliga.

Herr Friherre Liljencrantz:

Herr Statsrådet Friherre af Ugglas:

Herr Witt: Det är i sanning svårt, att icke säga omöjligt, för den, som icke är invigd i de högre finansernas mysterier, att göra sig fullständig reda för Statsverkets ställning, då man derom får höra de mest olika meningar förfäktas. Här hafva nu flere talare uppträdt, hvar och en med sin kalkyl och, med den fullaste tro på dess ofelbarhet och sanning, kommit till helt andra resultat än öfrige talare. Tager man emellertid till hjälp och ledstjerna i detta kaos den praktiska erfarenheten, så torde man kunna bedöma hvad tillförlitlighet bör kunna tillmätas alla dessa så noggrannt uppgjorda och med sådan tillförsigt framlagda beräkningar. Vid förra riksdagen befanns ställningen vara sådan, att skatterna måste ökas, en ny vapensskatt påläggas, tullafgifterna förhöjas med mera. När den nu församlade Riksdagen sammanträdde, så hörde man att ställningen var så lysande, att t. ex. någon vapensskatt icke behöfde vidare upptagas, ännu mindre kunde någon låneoperation behöfva ifrågasättas. Men huru gick det med alla dessa förespeglingar? Jo! en tid efter riksdagens början talades om en statsbrist af 10,000,000 riksdaler, och nu, då stunden är kommen, beräknas den till 14, 16, 18, 24 ja 27,000,000 riksdaler, hvilket behof skulle genom upplåning fyllas!

Förra riksdagen börjades ofta ledamöternes yttranden med ett tal om sparsamhet, och äfven denna riksdag har mycket ordats om sparsamhet och huru nyttigt och angeläget det vore att iakttaga en sådan dygd, i fall icke hela Staten skulle gå under. Detta språk har hållit i sig ända till i går, då det plötsligt förstummades, och den sparsamhet som då predikades bestod i framläggandet af den moderna teorien, att, desto mer man lånar, desto rikare blir man, liksom man då ock fick höra, att det var en lycka att under dessa bistra tider ega kredit, hvilken till följd deraf äfven borde begagnas för att låna. Således synes man gilla samma satser, som tillämpas af "moderna vinglare" och vara böjd att följa t. ex.

Österrikes exempel, som så begagnat den kredit detta rike haft, att dess finanser blifvit nära nog förstörda. Jag måste dock djupt beklaga, om vi skulle komma att följa ett så föga lockande exempel, ty jag tror att det kan komma en dag, då vi torde finna oss nödsakade att låna långt mer, än vi nu kunna föreställa oss, och hvar skulle vi då erhålla medel i behofvets stund? Denna dag inträffar, då jernvägar, vagnar m. m. blifvit så betydligt slitna, att en stor reparation behöfves.

Jag begagnar detta tillfälle att i förbigående anmärka, att man, enligt mitt sätt att se, icke riktigt förfarit med användandet af de medel som tillflutit Staten genom jernvägstrafiken, och för att bevisa denna min åsigt torde det tillåtas mig att belysa den genom ett exempel. Byggandet af jernvägar förekommer mig, i afseende på ordnandet af ekonomien, ungefärligen kunna jämföras med byggandet af ångbåtar. Då man byggt ett ångfartyg, så afsätter alltid bolaget en viss summa af årliga inkomsten till bildande af en reservfond, att användas vid framdeles förekommande större reparationer. Någon sådan reservfond har man aldrig ifrågasatt vid vår jernvägstrafik, och följden deraf skall icke underlåta att visa sig. Det kommer nemligen en tid, då man på en gång behöfver en helt och hållet ny uppsättning af jernvägsmaterielen, nya rails, nya lokomotiv o. s. v., och hvar skall man taga penningar till allt detta om icke genom nya lån. Någon annan utsigt kan jag icke finna stå oss öppen, då jernvägarne lemna endast 3 procent i afkastning och ingen reservfond blifvit bildad.

Vid beräkningen af den brist, som genom lån nu bör fyllas, har man äfven att iakttaga det beslut, som i går af denna Kammare fattades i jernvägsfrågan, dervid Kammaren biföll den Kongl. Propositionen i ämnet. Man bör ock tänka på hvad resultat af detta beslut bör blifva, enär frågan, genom Kamrarnes olika beslut, skall afgöras genom gemensam omröstning. Troligt är således, att anslaget blir, icke 4,650,000 riksdaler som den Kongl. Propositionen föreslog, utan 3,090,000 riksdaler som biföllos af Första Kammaren, der ingen röst afgafs för den Kongl. Propositionen, utan der meningarne delade sig omkring antingen 3,090,000 eller Utskottets förslag, som gick ut på 2,250,000 riksdaler. Nu har Första Kammaren aldrig brukat att fatta ett beslut den ena veckan och ett annat i samma fråga den andra veckan, hvarför man kan antaga, att dess ledamöter vid voringen komma att vidblifva sitt en gång fattade beslut. När man då lägger tillsammans hela personalen i Första Kammaren tillika med minoriteten i Andra Kammaren, hvilken jag hoppas icke skall alltför mycket förminsкас, derigenom att åtskillige ledamöter atresa från riksdagen före dess afslutande, så tager jag för gifvet, att anslaget till fortsättande af nordvestra stambanan blir bestämdt till 3,090,000 riksdaler. Denna summa är dock större, än Utskottet här beräknat den, och öfverstiger med 840,000 riksdaler dess förslag, hvilken summa alltså äfven bör i lånet ingå. I brist af säkrare beräkning och oaktadt det sålunda något förändrade resultatet måste jag antaga Utskottets beräkning af bristen till 18,000,000 riksdaler vara den som kommer det rätta närmast, hvarföre jag ock måste antaga denna summa såsom den lämpligaste att upplåna. Af hvad en utaf Riksgäldskontorets Fullmäktige här anfört skulle det kunna synas, som vi icke behöfva låna så mycket, äfven om dessa 840,000

riksdaler tagas i betraktande, men det är också mindre välbetänkt att låna alltför litet. Jag tror det derföre vara bäst, att vi hålla oss till Stats-Utskottets förslag. Enligt hvad jag hört uppgifvas, har Bevillnings-Utskottet, som just i dag justerat sitt Betänkande om den allmänna bevillningen, beräknat tullmedlen till 13,500,000, i stället för att Stats-Utskottet antagit denna inkomst till endast 13,000,000 riksdaler. Således skulle härigenom 500,000 riksdaler af anslaget till nordvestra banan vara betäckta, och de återstående 340,000 riksdaler lära enligt Bevillnings-Utskottets beräkning blifva på annat sätt betäckta, hvarför jag således anser 18,000,000 riksdaler vara den summa, hvilken nu bör genom lån anskaffas.

Visserligen har jag nyss hört af Herr Finansministern, att det ingalunda skulle vara ovälkommet, om lånet bestämdes till 24,000,000 riksdaler, då öfverskottet alltid kunde nyttigt användas till förefallande behof vid nästa riksdag; men ehuru jag visserligen är vän af öfverskott, så är det blott när dessa äro frukten af verkliga besparingar, men ingalunda utaf lån, och således kan jag ingalunda gå in på upptagande af ett lån å 24,000,000 riksdaler endast för nöjet att få använda ett blifvande låne-öfverskott. Jag är verkligen en stor vän af besparingar i statsutgifterna; men brukar vanligen icke hålla långa tal härom, och slutar nu med att yrka bifall till Utskottets hemställan om upplånande af 18,000,000 riksdaler för de af Utskottet angifna ändamålen.

Herr Per Nilsson från Malmöhus län: Såväl Rikets Ständer som Riksdagen hafva alltid uttalat den åsigt, att fonderade lån aldrig borde upptagas för andra ändamål än för att bygga jernvägar, och då detta, enligt mitt begrepp, är en ganska sund åsigt, så har det derigenom blifvit möjligt att, oaktadt förnyandet af dylika lån, alltid upprätthålla rikets kredit. Nu har Stats-Utskottet haft skyldighet att framlägga ett förslag till statsreglering för nästkommande år, och till följd af anställda beräkningar har då visat sig nödvändigheten af att upptaga ett lån på 18,000,000 riksdaler. Till följd häraf hafva kalkyler blifvit gjorda för att utröna huru mycket medel behöfdes till amortering af det nya lånet utan att behöfva tillgripa den alltid förhatliga åtgärden att föröka skatterna, och för detta ändamål har man gjort följande beräkning af säkra inkomster för nästkommande år.

Ordinarie inkomster, (jernvägstrafikmedlen deruti inbegripna) 15,260,270: —

Extra ordinarie:

Tullmedel	13,000,000: —	
Postmedel	2,250,000: —	
Stämpelpappersafgiften	1,300,000: —	
Bränvinstillverkningsafgiften	9,100,000: —	25,650,000: —

Summa 40,910,270: —

hvertill kommer från Riksgäldskontoret 6,000,000: —

så att sammanlagda summan blir 46,910,270: —

Ser

Ser man derefter på utgiftsstaten, så blir den sålunda beskaffad:

Anvisade på Statskontoret:

Ordinarie	38,202,708: 10.	
Extra ordinarie	2,654,371: --	40,857,079: 10.
samt på Riksgäldskontoret		10,449,721: 73.
eller tillsammans		51,306,800: 83.

hvarigenom komme att uppstå en brist, som tillika med bristen för innevarande år jemte hvad som åtgår till fortsättande af nordvestra stambanan kan fyllas med ett lån på 18,000,000 riksdaler. Härvid är ock att märka, det tullmedlen och bränvinsbränningsafgiften blifvit af Utskottet något lågt beräknade. När nu Riksgäldskontoret genom dessa 18,000,000 riksdaler blir satt i tillfälle att honorera sina förbindelser, så finner jag intet skäl vara för handen att utsträcka låneoperationen utöfver 18,000,000 riksdaler, hvilket dock åtskillige föregående talare här påyrkat.

Man har här klandrat Utskottets beräkningar såsom icke rätt tillfredsställande, och isynnerhet har en talare på Stockholms-bänken icke kunnat godkänna desamma, men jag hemställer till hans eget bedömande, huruvida icke detta mången gång hände äfven honom, under den tid han sjelf hade plats inom Stats-Utskottet. En annan talare har funnit dem sväfvande, och säger sig icke kunna begripa dem. Ja, det kan väl vara möjligt, att de icke kunna på siffran uppgifva förhållandena för år 1869, men man kan väl icke rimligen begära hvarken af Herr Finansministern eller af Stats-Utskottets ledamöter, att de skola vara allvetande, utan derföre måste de likasom vi alla nöja oss med approximativa beräkningar.

Genom de upplysningar, som blifvit lemnade af en Kammarens ledamot, som tillika är Fullmäktig i Riksgäldskontoret, så skulle dessa 18,000,000 riksdaler vara mer än tillräckliga för att sätta Riksgäldskontoret fullkomligt i stånd att reda sig under för handen varande förhållanden, och då vet jag saunerligen icke hvarföre vi skulle upplåna hvarken mer eller mindre än just denna summa. Ett motsatt förfaringsätt skulle deremot, enligt min åsigt, kunna medföra fara från flera håll. Å ena sidan kunde vi, i fall lånet upptoges till mindre belopp, nästan vara försäkrade derom, att bevillningen måste påökas, och om, å andra sidan, lånet blefve större så att öfverskott derå uppkomme, så vore ingen säkerhet att icke en miljon kastades hit, en annan dit, något hvarpå vi alldeles icke sakna exempel, sednast i går, då 1,000,000 riksdaler voterades att utgå under detta år, ehuru Riksgäldskontoret redan förlidet år varit i förlägenhet huru det skulle kunna skrapa ihop medel att honorera alla sina förbindelser. Således kan jag icke finna antagliga skäl från någondera sidan vara förebragta, vare sig för nedsättning eller för tillökning uti det af Utskottet föreslagna lånebeloppet, hvilket jag för min del alltså godkänner.

Här har mot den föreslagna skrifvelsen blifvit anmärkt, att vid alla föregående tillfällen, då medel för Statens räkning skolat medelst lån upptagas, man då skjutit skulden härför på Riksdagen, som bundit händerna på Riksgäldskontoret medelst en mängd särskilda detaljbestämmelser; men så är åtminstone vid detta tillfälle icke förhållandet, utan är full frihet

lemnad åt Fullmäktige, hvilka man ansett ett dylikt förtroende värdige; och då jag för min enskilda del anser, att denna låneoperation kommer att lända till fäderneslandets sanna fördel, yrkar jag bifall till Utskottets hemställan i första punkten af det nu föredragna Memorialet.

Herr Key: Förleden gårdag, då jernvägsfrågan förevar till behandling inom Kammaren och hvars afgörande till det högre beloppet jag, i parentes sagdt, beklagar — yttrade en talare här framför mig, Herr Friherre Gripenstedt, att statsbristen skulle ensamt vara en följd af skilnaden emellan verkställda arbeten och härför upptagna jernvägsån. Han talade äfven om vår lyckliga ställning, sedan denna brist blifvit betäckt.

Att medgifva tillvaron af en dylik lycka det vore att tillämpa den gamla versen: "det är ej nog att vara hängd, man måste äfven höflig vara", det är att misstaga sig om orsakerna och derfor aldrig komma till botemedlen, det är att lefva i inbillningens verld. Vill man icke *sätta sig öfver* utan *sätta sig in* i verkligheten, så skall man finna, att samme talare glömde eller förbigick många andra orsaker till den närvarande statsbristen.

Vid déchargefrågans behandling i Första Kammaren fällde en annan, icke mindre berömd talare ett yttrande, som sedermera ofta blifvit upprepadt; han sade, att vårt nya statsskick skulle befinna sig på en *lutande plan*.

Jag fruktar att vi åka utför en sådan, jag vet icke om farten kan hejdas af vår nya Representation, ehuru jag hoppas det, men hvad jag vet, är att det gamla statsskicket skulle än mer ohjelpigt rusat utför samma lutande plan, ty denna var och är icke *politisk utan ekonomisk*.

Men vådorna i ekonomiskt hänseende kunna sluta med att innebära vådor äfven i politiskt. Nytt eller gammalt statsskick, när menniskan har sina inre och yttre lefnadsbehof uppfyllda, när hon känner sig *lycklig*, då är hon godmodig och medgörlig, när hon känner sig *olycklig och betryckt*, då är hon otålig och dyster, söker öfverallt orsaker och yrkar öfverallt förändringar. Att för närvarande i vårt land råder en allmän missbelåtenhet är oförnekligt, äfvensom att denna missbelåtenhet äfven gäller den nya Representationen. Man har klandrat oss, för att vi icke med ens kunnat hejda farten utför den lutande planen, man ser blott huru vi under bemödanden härför släpas med, men icke kraftansträngningarne. Man tillvitar oss att icke hafva iakttagit tillräcklig sparsamhet, men förgäter att äfven denna har en gräns; så har t. ex. klandret bland annat afsett att man icke indragit alla dessa, enligt mångas förmenande, öfverflödiga embeten, likasom om allt skulle vara deruti inbegripet; men man har förbisett att de nuvarande innehafvarne ega att i sin tid uppbära lönerna, äfven om embetena indroges, och man har förglömt att det icke är nog att rifva ned, man måste äfven bygga upp, att frågan gäller icke ensamt att förenkla utan *huru* förenkla. Det är i detta afseende vida lättare för den, som står utanför Representationen, att med ett penndrag eller ett magtspråk säga huru det borde vara. Inom dessa väggar kommer man till insigt först om alla svårigheterna, om alla dessa lokalintressen, utdömda af alla men förtäktade af en hvar, dessa påbörjade arbeten som måste fortsättas, dessa rester på gamla anslag som måste utbetalas, dessa utgifter

hit och dessa utgifter dit, uppåt och nedåt, fordrade först och klaustrade efteråt, klandrade i förväg och gillade till slut. Emellertid kan man omöjligen förneka, att icke ett allmänt missnöje i landet finnes, hvarom dessutom den tilltagande emigrationen bär vittnesbörd, för att icke nämna industriens och kapitalets misstro emot bestående förhållanden, som gifva sig till känna genom de stora depositionerna i bankerna. Fanatiska publicister tillskrifva visserligen allt detta rent politiska orsaker, men detta är att blanda bort korten. Nej, låtom oss gå rakt på saken. Jemte det gamla surdeg i byråkratisk lyx och mångfald, jemte alla våra många skatteorättvisor hafva vi ett grundfalskt sätt att tillämpa rigtiga principer. Vi hafva dragit vaxlar på importen såsom vår hufvudsakliga inkomstkälla, och i sådant ändamål uppmuntrat och befordrat *konsuntion*, obekymrade om vi egde eller under tiden *medhunno* att skapa oss medel att betala den med *egna tillgångar*. Det har varit ett sätt, som föraktat och förbisett den gammaldags arbetsamheten att lägga öre till öre, det har blott varit fråga om million till million. Det har varit ett sätt, som förlöjligat gamla tidens tal om sparsamhet och framför allt om varsamhet; å ena sidan hyllande *frihandel* och å den andra uteslutande byggt på höga *tullinkomster*, har det varit ett sätt att pråla med statsrikedom på samma sätt som man låter en springbrunn kasta sitt skimmer mot höjden, men drifvet af ett vattenuppfodringsverk; när det utpumpade vattnet är slut, så är vattenkonsten slut, när våra statslån äro slut, då är — såsom nu — det också slut med statsrikedom, och därför måste vi ju till att pumpa in utländska kapital igen.

Det har under diskussionen mycket talats om Utskottets kalkyler i förevarande Memorial; jag vill icke trötta Kammaren med att äfven ingå i detaljer härom, men jag tror, att om man jemför Utskottets Memorial N:o 88 med dess Betänkande N:o 24, så skall man finna att Utskottets beräkningar, hvilka å ena sidan klandrats såsom för låga och å andra sidan såsom för höga, träffat ungefärligen rätta siffran. Må det likvisst tillåtas mig påpeka, att tullmedlen under de tre sednare åren nedgått:

1865	till 13,999,099: 26.
1866	till 13,215,909: 99.
1867	till 12,742,817: 25.

Jag vill icke bestrida Herr Finansministerns beräkning i fråga om det lyckliga resultat af årets tullintrader, lika litet som jag vågar godkänna den, men jag anser vågsamt att af denna draga bestämda slutsatser, helst ställningen tyvärr är sådan, att man förnuftigtvis borde önska en nedsättning i konsumtionen i stället för att hoppas tvärtom.

Bränvinsmedlen utgjorde:

1865	9,583,881: 73.
1866	9,010,364: 37.
1867	7,568,111: 15.

Dessa inkomster hafva nedgått med 1,500,000 riksdaler, således, hvart vi se omkring oss, minskade tillgångar och ökade utgifter.

I fjor sade man, att 12,000,000 riksdaler var vår "*rättighet*" att få låna till betäckande af jernvägsutgiftsbristen, i år har man kalkylerat om och fått denna rättighet utvidgad till 20,000,000 riksdaler, ja ända till 24,000,000; och allt som vi framdeles stöta på en ny statsbrist, kan man vara

säker om, att våra högre finansierer skola hitta på en ny så kallad rättighet att taga upp lån. För att försvåra denna påhittighet hade jag tänkt att rösta för intagande med af de 6,000,000 riksdaler, som skola betalas 1870, 1871 och 1872, och således för 24,000,000 riksdalers lån att göra rent hus, och sedan se den framtida statsbristen i synen och se hvad andas barn den är. Jag hade tänkt, säger jag, att rösta för 24,000,000 riksdaler, men efter den utgång jernvägsanslaget fick här i går, och då jag minnes huru man i fjor grufvade sig för ett lån af 6,000,000 riksdaler, huruledes man ännu vid denna riksdags början hoppades slippa något utländskt lån, och nu i stället hör huru alla farhågor blifvit bortblåsta, huru djerft och oförväget enskilda intressen påyrka nya storartade skuldsättningar till utlandet, när jag ser alla dessa symptomer till ny jernvägsfeber, och finner huru både öfverflödets misshushållning och nödens hushållning redan tyckas på väg att glömmas, så tror jag det är bättre att dragas med knappare tillgångar för att fortfarande rent af tvinga fram den stadga i en bättre hushållning, som vi ännu icke förvärfvat oss, och röstar därför för 18,000,000 riksdaler.

Herr Grefve Posse: Någon af våra stora män har yttrat, att med siffror kan man bevisa mycket, men att det beror på huru man grupperar dem. Sanningen häraf har blifvit till fullo bevisad i afton. Talare från motsatta sidan hafva nemligen rört sig med samma siffror, men kommit till olika resultat. Jag vill nu icke fästa mig vid en talare, som, utan att ega fullkomlig kännedom om ämnet, velat visa fel i Utskottets beräkningar. Hos andra har det berott derpå, att de haft olika utgångspunkt. Jag vill nu egentligen fästa mig vid allenast två talare, nemligen Chefen för Finansdepartementet samt en af Riksgäldskontorets härvarande Fullmäktige, och förefaller det då genast besynnerligt, att den ene kommit till det resultat, att en summa af 18 och, eventuellt, 24,000,000 riksdaler behöfver upplånas, då deremot den andre ansett ett lån å 14,000,000 riksdaler vara tillfyllestgörande. Hos båda dessa talare kan man dock förutsätta en fullständig kännedom om det ämne, hvarom nu är fråga. I Kongl. Maj:ts Proposition om Statsverkets tillstånd och behof uttalades, att behofvet skulle kunna fyllas med vida mindre belopp, än hvad Finansministern nu ansett nödigt. Jag har med intresse afhört Finansministerns framställning och funnit hans förklaring till olikheten i hans uppfattning angående lånebehofvet vid början af riksdagen och nu till en del tillfredsställande, ehuru jag icke kan godkänna densamma helt och hållet. Det är nemligen alltid svårt att fatta, att under loppet af tre månader ställningen så förändrats, att man är nödsakad medgifva lånebehofvet vara nära dubbelt så stort, som man beräknat; dock vill jag icke bestrida, att ju de olika beräkningarne grunda sig på sådana siffror, som icke äro faktiskt gifna eller vederlagda, och att det således är framtiden allena förbehållet att visa hvilka beräkningar varit rigtiga. Emellertid har jag trott mig rätt uppfatta Finansministerns framställning, då jag anser densamma utgå derpå, att han tillstyrkt ett lån å 18,000,000 riksdaler, med uttalande tillika, att, för den händelse Kammarerna skulle besluta sig för en upplåning af 24,000,000 riksdaler, han ansåge detta väl öfverensstämmande med statsbehofvet. Den af Riksgäldskontorets Fullmäktige, som här

uppträdt i frågan, har, genom det resultat hvartill han kommit, att nemligen allenast 14,000,000 riksdaler behöfde upplånas för att fylla behövet, beredt mig en verklig öfverraskning, enär under de sednare åren man ständigt hört bittra klagomål af Fullmäktige i Riksgäldskontoret öfver det sätt hvarpå Riksdagen ordnat Riksgäldskontorets angelägenheter, samt Riksgäldskontorets ställning äfven på sednare tider just icke varit i så briljanta omständigheter, att man hade väntat att dess Fullmäktige skulle skjuta ifrån sig ett bidrag, som erbjudes dem. Han har dock visat, att för statsbristens fyllande mindre belopp erfordras, än ens Utskottet ansett nödigt, och detta på skäl som jag anser mig böra med några ord bemöta. Han har till en början sagt, att Utskottet *emot all vana* i sitt förslag öfver inkomsterna icke upptagit bevillingen för år 1869. I detta afseende ber jag att få fästa uppmärksamheten dels derå, att bevillingen för år 1869 icke inflyter förr än år 1870, hvarföre det också varit ganska välbetänkt af Utskottet att icke beräkna densamma i 1869 års stat, dels ock derå att samma uppfattning gjorde sig gällande år 1867, enär man då vid uppgörande af det så kallade Finansbetänkandet för år 1868 icke upptog bevillingen för sistnämnda år, hvilken åtgärd af Utskottet jemväl utaf Riksdagen godkändes. Vidare yttrade han, att tull- och bränvinsmedlen för 1869 beräknats alltför lågt; ett förhållande som jag har svårt både att medgifva och bestrida, enär, såsom Herr Finansministern redan erinrat, det är hardt när omöjligt att på förhand veta och derföre bör lemnas åt framtiden att afgöra, om Utskottet i detta fall har rätt i sina beräkningar eller Riksgäldskontorets förhoppningar snarare närma sig det rätta, men ett faktum är likväl att båda de föregående riksdagarne Utskottet beräknat dessa medel för högt, samt att detta i väsendtlig mån bidragit till de brydsamma förhållandena vid följande statsregleringar. Klokheten bjuder oss derföre att icke vidare fortsätta på denna väg. Bemålde talare har vidare förebrått Utskottet, derföre att detsamma i sina beräkningar uteslutit öfverskotten från år 1865, 1,250,207 riksdaler 52 öre, och från 1866, 600,000 riksdaler. Jag tror, att något afseende icke kan fästas dervid, att Utskottet jemväl uteslutit det afsedda bidraget från år 1867 med 2,209,740 riksdaler, sedan Kongl. Maj:t i sin nådiga Proposition antagit, att dessa medel ej komma att inflyta, men hvad de andra båda posterna angår, så hade jag förväntat, att talaren, såsom Fullmäktig i Riksgäldskontoret, haft kännedom om en skrivelse från Statskontoret till Riksgäldskontoret, hvaraf tydligt och klart framgår, att man icke eger någon förhoppning att för 1869 års statsreglering beräkna något bidrag från Statskontoret af dessa öfverskott från åren 1865 och 1866, enär Statskontoret icke kan uppgifva ens någon tidpunkt, då dessa medel kunna beräknas inflyta. Om således dessa summor anses uteslutna från tillgångarne, och man icke vill hysa alltför sangviniska förhoppningar i afseende å tull- och bränvinsmedlen under återstående delen af innevarande år, så tror jag att Utskottet temligen klart och tydligt redovisat behövet. Icke blott vid detta utan vid flera föregående tillfällen har mycket ordats om den för handen varande statsbristen och orsakerna till densamma, den man sökt i hvarjehanda förhållanden; för min del har jag helt enkelt funnit anledningen till denna statsbrist genom att jämföra de utgifter, hvilka Staten i och för jernvägsanläggningar

bestridt, med de summor Staten för dessa anläggningar upptagit i fonderade lån, och har jag i min Memorialet vidfogade reservation närmare utredt resultatet af denna undersökning, hvaraf visar sig att skillnaden emellan de belopp Staten sålunda för jernvägsbyggnaderna bestridt och de summor, som för ändamålet tillgodokommit Statsverket, uppgår till 23,918,859 riksdaler 87 öre. Utskottet har nu i sitt Memorial upptagit lånebehovvet till 18,000,000 riksdaler, men deruti har likväl Utskottet icke inberäknat några medel för att betala vare sig det vid sistlidne riksdag beslutade lånet å 6,000,000 riksdaler eller de 7,000,000 riksdaler, som ytterligare erfordras för fullbordande af nordvestra stambanan. Om det nu är Riksdagens mening att icke längre fortsätta det olyckliga system man hittills följt, att nemligen gång efter annan upptaga lån och på så sätt låna den ena dagen för att betala andra dagens skuld, så torde det vara nödvändigt att, då nu i allt fall lån *måste* upptagas, upplåna så stor summa att dermed åtminstone all den sväfvande skulden kan betalas; men för att kunna detta, måste ofelbart upplånas 24,000,000 riksdaler, under förutsättning likväl att Utskottets beräkningar äro rigtiga, och är det också af denna anledning jag i min reservation påyrkat, att lånesumman måtte bestämmas till detta belopp. Visserligen förstår jag anledningen till det motstånd, som yppat sig såväl förliden gårdag mot högre anslag till nordvestra stambanan som nu mot en högre upplåning, -- nemligen föreställningen att Riksdagen icke skulle ega tillräcklig motståndskraft för att afböja förutsedda öfverdrifna anspråk i afseende å nya jernvägsföretag, hvilken föreställning till en del eger sin förklaring deruti, att många här närvarande under den gamla Ståndsrepresentationen med förgelse åsett de intressen och intriger, som under jernvägsstriderna drefvo sitt spel, och till följd deraf nu icke äro rigtigt säkre på sin egen styrka. i fall dessa strider skulle gå igen; men jag vågar hemställa om ett sådant föreställningssätt är värdigt Representationen, eller om man skulle kunna ens i ringaste mån förutsätta, att denna i dylika som i andra frågor skall låta leda sig af annat än föreställningen om landets sannskyldiga nytta. Jag för min enskilda del befarar ingalunda, att denna Kammare skall böja sig för några jernvägsintriger, och kan derföre icke dela de farhågor, som manat många af Kammarens ledamöter till en försigtighet, som jag annars icke kan annat än respektera.

På grund af hvad jag sålunda tagit mig friheten andraga, yrkar jag bifall till det af mig i min reservation framlagda förslag, att den summa, som af Riksgäldskontoret skall upplånas, må fastställas till minst 24,000,000 riksdaler.

Herr Hierta: Det skulle i sanning vara svårt att besvara de många anmärkningar, som från olika håll blifvit framställda mot Utskottets förslag, derest jag icke hyste den föreställning, att det finnes en helt enkel förklaringsgrund till de många olika beräkningar, som här blifvit gjorda; och jag vågar tillika tro att, om jag haft tillfälle förut yttra mig, mycket af hvad här blifvit uttaladt icke framkommit. Jag ber nemligen att få fästa Kammarens uppmärksamhet derpå, att rubriken på det Stats-Utskottets Memorial, vi nu diskutera, är: "Memorial, med beräkningar öfver statsregleringen för år 1869 samt förslag i fråga om fyllande af Riks-

gäldskontorets behof", äfvensom att titeln på den Memorialet vidfogade Littera b är "Förslagsberäkning öfver Riksgäldskontorets inkomster och utgifter under åren 1868 och 1869". Man finner således att Utskottets ifrågavarande beräkningar utgöra så att säga blott ett kassaförslag för de båda nämnda åren och att, hvad Utskottet upptagit såsom brist, nemligen 20,000,000 riksdaler, blott är att anse såsom kassabrist, men detta utsluter ingalunda att såväl Herr Berger som Herr Finausministern kunna hafva rätt i sina beräkningar. Om, i stället för den nuvarande rubriken, man vill kalla Memorialet en probabilitetsberäkning öfver Statens förmåga att fylla statsbristen de kommande åren, så tror jag, att man snarare skulle komma till det rätta resultatet i afseende på hvad som här utgjort föremål för tvister. Det är visserligen äfventyrligt att upprepa en mängd siffror, helst Kammaren deraf redan hört ända till trötthet, men jag nödgas dock ytterligare framlägga några få sifferuppgifter för att rättfärdiga hvad jag ämnar säga. Det är ju tydligt, att 1869 års bevilling utgör en tillgång för Staten, ehuru densamma, utgörande, om den beräknas till samma belopp som år 1868, 2,600,000 riksdaler, icke kan upptagas i staten för år 1869. Enahanda är förhållandet med 1867 års bankovinst, ehuru det ej går an att för 1869 beräkna någon andel deraf, då den ingår först år 1870. En vidare tillgång, som Utskottet icke upptagit men som minskar bristen, äro sådana utgifter, som äro anvisade på Riksgäldskontoret, men icke komma att utgå, uppgående till omkring 500,000 riksdaler, deribland 352,000 riksdaler anvisade till Gellivara-verken. Vidare tillkommer, i följd af Riksdagens derom fattade beslut, postassuransfonden, 380,950 riksdaler, som bör till Riksgäldskontoret öfverlemnas, äfvensom 1,000,000 riksdaler, som utgått i låneväg å det mindre kreditivet och hvilka således böra antagas åter ingå. Härefter komma öfverskotten från 1865, 1,250,207 riksdaler 52 öre, och från 1868, 600,000 riksdaler, dem Statskontoret äligger betala.

Den näst föregående talaren har visserligen uppläst en skrifvelse från Statskontoret till Riksgäldskontoret, uti hvilken Statskontoret yttrat, att någon tidpunkt för deras aflemnande icke kan bestämmas, och hvarpå den ärade talaren tyckts gifva den tydning, som om de aldrig skulle kunna påräknas; men de utgöra likväl en Riksgäldskontorets ostridiga fordran hos Statskontoret, som det icke lärer vara lämpligt att afskrifva, ty man kunde då med skäl fråga hvem som skulle stoppa dessa medel i sin ficka, något, som i så fall kunde blifva föremål för Justitieombudsmannens efterforskningar. De af mig sålunda uppräknade summorna uppgå till omkring 7,000,000 riksdaler, hvarmed således den af Utskottet uppgifna bristen 20,000,000 riksdaler skulle fyllas. Återstå således något öfver 12,000,000 riksdaler. Derjemte är att märka, det Utskottet från inkomstberäkningen uteslutit bidraget af Statsverkets inkomster för år 1868, som vid 1867 års riksdag anslogs till 3,318,270 riksdaler, men ännu ej influtit. Härtill komma ytterligare Riksgäldskontorets utestående fordringar hos enskilda jernvägsbolag, 9,207,800 riksdaler, hvarifrån dock afgår ränta, 423,000 riksdaler, så att härå återstå i jemnt tal 8,800,000 riksdaler. Detta är visserligen tillgångar, som icke förefinnas för ögonblicket och hvilka icke med säkerhet kunna antagas ingå ens år 1869, och Utskottet har derföre icke ansett sig böra upptaga dem, då nu fråga blott

är om ett kassaförslag samt Utskottet velat uppgifva ställningen sådan, att den må blifva klar år 1869 och vi sedan icke må behöfva låna något mera. I öfverensstämmelse med denna åsigt är det som Utskottet uppgifvit lånebehöfvat till högst 18,000,000 riksdaler. Hålla vi oss härvid, så kunna sedan Fullmäktige, i den mån tillgångar inflyta, minska den verkliga lånesumman. Hvad angår frågan derom, att den sväfvande skulden af 6,000,000 riksdaler, eller det belopp som sistlidne Riksdag beslöt upplåna, skulle ingå i den blifvande lånesumman, ett förslag, som den ene representanten från Göteborg kallade ett "går-an-system", så har Herr Berger redan besvarat framställningarne härom och utredt saken, så att man icke längre behöfver hysa några betänkligheter derom, att ju icke Riksgäldskontoret reder sig utan att kasta jemväl dessa 6,000,000 riksdaler på den utländska lånemarknaden. Med afseende å de tre reservanternes förslag att utsträcka lånesumman till 24,000,000 riksdaler, så grundar sig detta på en förutsättning, som det i sanning är skäl att noga eftertänka, nemligen att Representationen skulle upptaga såsom en Statsverkets fordran, hvilken nu borde fyllas med lån, hvad den sedan flera föregående riksdagar beslutat att af befintliga medel utgifva och verkligen utgifvit till jernvägsbyggnader, samt nu så långt efteråt förklara, att detta varit orätt, emedan jernvägarne borde byggas uteslutande med lån; man skulle med ett ord taga tillbaka dessa gåfvor och lägga dem på efterkommande.

Beträffande Herr Finansministerns anförande så kan jag icke underlåta att hembära min tacksamhet för den slutsats, hvartill han kommit, att nemligen på grund af den ekonomiska ställningen, sådan densamma af Regeringen uppfattats, högst 18,000,000 riksdaler behöfde upplånas, ja icke ens så mycket enligt den Kongl. Propositionen, men det synes mig som Herr Finansministern gjort sig skyldig till någon inkonseqvens, då han till slut frångått denna grundsats och sagt att det inge an att utsträcka lånesumman till 24,000,000 riksdaler. Då vid början af innevarande riksmöte Regeringen lagt nationens ombud på hjertat iakttagande af omtanke och sparsamhet, samt den allmänna meningen vid samma tidpunkt bestämdt uttalade, att man borde upplåna utrikes så litet som möjligt, så tror jag att ett dylikt medgifvande af Finansministern om höjande af lånesumman ingalunda är nyttigt, ty det skall med begärlighet omfattas af alla dem, som tro att saligheten består i att låna, äfvensom af dem, hvilka föreställa sig att med upptagande af utländska lån beredes lättnad i allmänna rörelsen; -- ett föreställningssätt som jag ingalunda kan dela, ty en dylik större upplåning förorsakar ojämnhet i ställningen samt ökade utgifter i räntor och amorteringar. Möjligtvis har Utskottet gifvit skäl till en anmärkning mot sig, då Utskottet beräknat inkomsten af tull- och bränvinsmedlen lägre än Regeringen, men Utskottet har utgått derifrån, att det ålåg Utskottet beräkna dessa medel med så pass stor säkerhet, att någon upplåning utöfver den summa Utskottet föreslagit icke borde ifrågakomma. Dessutom bör man väl kunna hoppas att snart nog skola inträffa bättre konjunkturer, och att de öfverskott, som i så fall otvifvelaktigt måste uppstå, skola vara tillräckliga att återställa balansen. Vi skola nemligen komma ihåg att, i fråga om årsväxten, skillnaden emellan ett godt och ett dåligt år kan uppskattas till bortåt

50,000,000 riksdaler, vid hvilket förkällande 1,000,000 riksdaler mera eller mindre vid en upplåning är en ganska obetydlig sak i jemförelse med de summor förbättrade konjunkturer, hvarpå vi skola hoppas, bereda landet.

Jag vill icke vidare förlänga diskussionen, men ber att ännu en gång få erinra Kammaren derom att, om vi noga hålla oss vid hvad jag tog till utgångspunkt, att nemligen Utskottets ifrågavarande uppställning blott är ett kassaförslag, men icke har att utreda Statens förmåga att under en följd af år kunna reglera och fylla statsbristen, så skall Kammaren säkert finna det af Utskottet föreslagna lånebeloppet vara ganska rundeligt tilltaget; och anhåller jag, på grund häraf, att Kammaren ville med sitt beslut i ämnet stadna vid Utskottets hemställan.

Herr Björck:

Herr C. A. Larsson: Man har, såsom mig synes, under diskussionen helt och hållet tagit miste om karakteren af de sifferberäkningar, Utskottet meddelat. Utskottet har likväl uti ingressen tydligt angifvit, att dessa siffror blifvit framlagda endast för att approximativt visa i hvilken mån Statens egna medel kunna för jernvägsanläggningarne vara att påräkna.

Derföre heter det redan på första sidan af Betänkandet, att förslaget till statsreglering för 1869 innefattar en utredning om Riksgäldskontorets behof "för så vidt dessa behof nu kunna beräknas". Häraf följer uppenbart: att en ny beräkning kommer att framläggas för Kamrarne sedan alla anslag blifvit slutligen pröfvade.

Då emellertid en af Riksgäldskontorets Fullmäktige tillvitat Utskottet, att det blundat vid uppgörelsen af sitt förslag, ithubit att det bland tillgångarne icke inberäknat allmänna bevillningen, en summa uppgående till 2,600,000 riksdaler, så har han så till vida rätt deri, som Utskottet verkligen ej upptagit någon annan af bevillningen härflytande inkomst, än som verkligen inflyter under det år, som beräkningarne afse. Skulle man ytterligare upptaga den bevillning för år 1869 som inflyter år 1870, så skulle tvänne års bevillningar för ett år upptagas, hvarigenom en lucka i påföljande statsreglering uppstode.

Samme talare har äfven anmärkt såsom ett af Utskottet begånget fel, att det beräknat tullen och bränvinsmedlen allt för lågt. Jag vågar påstå motsatsen och kan ej inse, att det skulle ligga någon olycka deri, om importen så väl som superiet en smula minskades. Hvad vi på sådant sätt förlora i statsinkomst hafva vi qvar i dubbelt mått såsom besparadt kapital. Jag beklagar ej detta förhållande; tvärtom ligger deri ett godt omen för en bättre framtid.

Det var särdeles intressant att, genom den framställning som af en föregående talare blifvit gjord, finna, att de stridigheter, som rådde emellan Kongl. Maj:ts Proposition och Stats-Utskottets beräkningar, verkligen kunde nöjaktigt utredas. Det visar sig således vara fullkomligt exakt, att, derest lånet inskränkes till 18,000,000 riksdaler, så qvarstår en statsbrist af omkring 8,000,000 riksdaler, bestående dels af 2,166,723 riksdaler 58 öre som Utskottet föreslår att på annat sätt fylla, dels ock af det redan upptagna lånet på 6,000,000 riksdaler som Riksgäldskontoret har att

återbetala under tre de kommande åren. Dessutom fela dels 7,000,000 riksdaler till fullbordande af jernvägen genom Wermland, hvilka belopp, tillhopa omkring 15,000,000 riksdaler, redan om en eller två riksdagar måste anskaffas; och jag hemställer till hvar och en, om vid detta förhållande det ej är mera välbetänkt, att genom ett enda större lån bereda sig på tillgång till åtminstone de resterande 7,000,000 riksdalerna för den nordvestra stambanan, än att om ett eller två år behöfva vidtaga ny låneoperation och dymedelst nedsätta krediten.

Man kan här göra sig den föreställningen, att jag tigger för min sjuka mor, och att det är intresset för den östra stambanan, som frankallat mitt uppträdande, men jag tror att man måste erkänna, att saken stödjer sig på bättre grunder än så. Jag vill ej att man skall låna gång på gång, ty följdén deraf är oundvikligen att krediten minskas och lånevilkoren skärpas, utan att, då det är klart att lånebehöf förefinnes till det af mig antydda belopp, man må upptaga på en gång 25,000,000 riksdaler, deraf 18,000,000 riksdaler motsvara den nu utredda startsbrist och de öfriga 7,000,000 riksdalerna erfordras till fullbordande af nordvestra stambanan.

Man säger visserligen, att på så sätt öfverskott skulle uppstå, hvilkas användande skulle medföra svårigheter, men då hela lånesumman icke lärer kunna eller böra på en gång indragas, är ju en sådan fruktan öfverflödig. Jag för min del vill ingalunda i detta afseende instämma med Grefve Posse, att medlen böra tjena till konvertering af förlidet års tillfälliga lån; detta bör vara en sporre till sparsamhet under kommande trenne statsregleringar, då vi måste spara på andra utgifter, så att 2,000,000 riksdaler årligen kunna liqvideras af det ifrågavarande lånet. Nya lånet bör deremot, efter min tanke, uteslutande användas till den utredda statsbristen samt till fullbordande af den ifrågavarande jernvägen; och jag ser alls intet hinder, hvarföre medlen ej kunna kontraheras så, att de inflyta i mån af behöf, och då de kunna till detta ändamål på ett klokt sätt användas.

Vi hafva denna så väl som föregående riksdag ställt oss på sparsamhetens grund och med all magt sökt åstadkomma minskningar i utgifterna under den extraordinarie statsregleringen. Men det vore att gå allt för långt, om man sökte pruta ända derhän, att man ville såsom grundsats antaga jernvägsbyggnadernas fortsättande uteslutande med egna tillgångar. Olämpligheten deraf har mera än en gång blifvit utvecklad, och jag tror så mycket mindre vara att säga derom, att vi i detta enda fall lägga last på våra efterkommande, som dessa skola skörda de egentliga frukterna af företaget. Och är det såsom Herr Murén och Jernvägsstyrelsen beräknat, att om vi nu energiskt fullfölja verket, jernvägarnes intrader skola betäcka ej blott trafikknostnad och materiel utan äfven räntorna på lånen, så kan jag icke inse annat, än att det skulle vara en oförlätlig misshushållning att nu draga sig tillbaka och nöjas med en halfmesyr. Det är ej att vänta, att vårt jordbruk eller våra näringar skola florera förr än kommunikationerna vunnit tillräcklig utveckling, och i påskyndandet häraf ligger enligt min innerliga öfvertygelse sjelfva kärnpunkten af en sund och fosterländsk hushållning.

Jag yrkar upptagandet af ett lån å 24,000,000 riksdaler i enlighet med det af Grefve Posse framställda förslaget.

Herr vice Talmannen Mannerskantz: Jag skulle vid den långt framskridna timmen hafva afstått från ordet, om jag icke under gårdagens plenum lemnat mitt förord till det större jernvägsanslaget och därför ansåge mig pliktig i sammanhang dermed uttala min åsigt i förevarande ämne. Jag kan härvid icke finna Utskottets förslag annat än otillfredsställande, då det blott afser betäckandet af den brist, som för ögonblicket förefinnes och sträcker sin ontanke blott till att trygga Riksgäldskontorets nödiga utgifter för år 1869, men icke i minsta mån reglerar affärerna ens för den närmaste framtiden derefter. Detta hade likväl, efter min tanke, ovedersägligen ålegat Utskottet. Genom det sätt, hvarpå Utskottet uppställt Betänkandet, har det emellertid för Riksgäldskontoret kommit derhän att först visa, att det behof, som för detta och nästa år finnes att fylla, uppgår till 20,000,000 riksdaler, men dock slutligen föreslå, att lånesumman skulle kunna inskränkas till blott 18,000,000 riksdaler. Häri genom uppstår en obetäckt brist af 2,000,000 riksdaler redan för 1869, och då härtill lägges, att de 6,000,000 riksdaler, som under förra året här i landet upplånades under åren 1870-1872, måste återbetalas, och att, utöfver de 2,250,000 riksdaler som Stats-Utskottet dertill föreslagit för 1869, omkring 7,000,000 riksdaler ytterligare fordras under närmast följande år för nordvestra stambanans fullbordande, blir häraf uppenbart, att den af Stats-Utskottet föreslagna regleringen af Riksgäldskontorets affärer icke kan anses vara nöjaktigt tillfredsställande. Enligt min tanke hade det likväl varit vida bättre, att, då man beslutat sig för att nu göra ett fonderadt lån och sannolikt måste upptaga en stor del deraf i utlandet, bestämma sig för ett belopp tillräckligt stort att fylla behofvet för så väl denna som nästföljande statsregleringsperioder, så att man sedermera icke skulle behöfva att, efter kort uppehåll, kanske åter i utlandet uppträda med någon ny låneoperation. Och därför att man nu bestämde sig för, att ett tillräckligt stort lån skulle af Riksgäldskontoret få anskaffas, behöfde det icke till hela sitt belopp genast upptagas, utan man kunde förbehålla sig fri dispositionsrätt öfver större eller mindre del af de mot det fonderade lånet nämnda obligationerna och försöka göra dessas lydelse sådan, att de lika lätt inom som utom landet skulle kunna försälgas samt derigenom bereda sig tillfälle att, endast i den mån de inhemska tillgångarne, vare sig af Statens besparade eller af allmänheten här upplånade medlen, icke visade sig tillräckliga för behofvet, då begagna det öppnade tillfället för en upplåning i utlandet. En hufvudsak är dock att nu bestämma sig för att upptaga ett lån, nog stort att kunna betäcka både den nuvarande bristen och det antagliga lånebehofvet under de närmaste åren, åtminstone till dess den redan beslutade nordvestra stambanan hunnit fullbordas; och då det belopp, som härtill fordras, enligt de beräkningar som här blifvit framlagda, och mot hvilka jag icke hört någon giltig anmärkning göras, bestiger sig till omkring 24,000,000 riksdaler, hade jag tänkt till antagande förelägga Kamraren ett sålunda formuleradt förslag: "att åt Fullmäktige i Riksgäldskontoret uppdrages att genom en fonderad upplåning, grundad antingen på afslutadt lånekontrakt eller på

successiv direkt utgifning och försäljning af svenska Statens obligationer, samt begränsad inom ett lånebelopp af högst 24,000,000 riksdaler, bereda tillgång för att i mån af behof användas dels till godtgörande af de med Riksgäldskontorets egna medel för jernvägsbyggnader redan verkställda utbetalningar, dels till bestridande af de för jernvägsbyggnadernas fortsättaende erforderliga utgifter, som redan blifvit eller vid innevarande riksdag varda för sådant ändamål anvisade, och dels till betäckande af det år 1867 upptagna lån, som under åren 1870, 1871—1872 förfaller.“

Det är måhända alltför sent att framkomma med ett nytt förslag; och i händelse detsamma ej skulle vinna understöd, torde jag komma att yrka återremiss å Betänkandet i det i förslaget angifna syftet; men i hvilken händelse som helst har jag ansett mig böra i protokollet angifva min åsigt, om huru Statens affärer för närvarande lämpligen böra regleras.

Herr Lindström: Ehuru det, enligt min öfvertygelse, lätt nog skulle kunna ådagaläggas, att åtskilliga invändningar, som emot de å denna sida framlagda beräkningarne och uppgifterna blifvit gjorda, sakna all egentlig betydelse, afstår jag likväl derifrån, för att ej alltför mycket trötta Kammarerna. Jag vill blott i korthet sammanfatta det hufvudsakliga af diskussionen, för att deraf draga mina slutsatser.

Så vidt jag kan finna, hafva de fleste talare erkänt, att på 1 eller 1½ million när bristen uppgår till hvad Stats-Utskottet uppgifvit. En talare har visserligen påstått motsatsen men har blifvit från flera håll vederlagd, bäst och utförligast genom den deduktion som Herr Grefve Posse i denna del lemnat. Emellertid är det ej synnerligen svårt att förklara den stora skiljaktighet, som eger rum emellan hans sifferuppgifter och öfriga här förekommande. Jag ber att i sådant afseende få erinra om sista riksdagen. Stats-Utskottet ansåg då möjligt upplåna 6,000,000 riksdaler inom landet, och derföre skulle siffrorna nödvändigt grupperas så, att statsbristen besteg sig till 6,000,000 riksdaler. Det är tvifvelsutan en sådan beräkningsgrund, som föresväfvat den ifrågavarande ledamoten af Riksgäldsfullmäktige, som här antagit, att 14,000,000 riksdaler utgjorde statsbristens verkliga belopp, och hvilket han ansåg, om jag ej missförstod honom, lätteligen skulle kunna, om det på tvänne år fördelades, inom landet upplånas.

Hvad som emellertid är ett faktum är dock, att de fleste medgifvit, att statsbristen uppgår till 16,000,000 riksdaler, och att flere till och med antagit densamma bestiga sig till 18,000,000 riksdaler. För min del vill jag instämma med dem, som anse, att statsbristen kan fyllas med denna sistnämnda summa, och att Riksgäldskontorets affärer dymedelst skulle komma på det klara för nästföljande statsreglering, eller under år 1869. Men det tillkommer oss att taga jemväl framtiden i beräkning. Och då visar det sig, att, utom dessa 18,000,000 riksdaler, vi under åren 1870 och 1871 äro i behof af ytterligare 6,000,000 riksdaler för fullbordande af den vermländska jernbanan. Då frågan härom måste vid nästa riksdag förekomma, och man då tvifvelsutan skall liksom nu finna sig nödsakad göra lån dels för det angifna ändamålet, dels kanske ock för betäckande af den då förfallande delen af det temporära statslånet, så hemställer jag, om det ej vore lämpligare att redan nu vara betänkt derpå, och alltså upplåna

24,000,000 riksdaler i stället för 18,000,000 riksdaler, helst ett sådant större lån, i min tanke, är lättare att uppnogotiera och äfven bör kunna fås till billigare vilkor än ett mindre.

Det åligger mig härvid att besvara den invändning, man gjort emot den större upplåningen, på grund deraf att man icke skulle kunna använda ifrågavarande 6,000,000 riksdaler redan under nästa år. Jag tillåter mig i sådant afseende påstå, att om det än icke kan vara nyttigt att låta öfverflödigt rikliga medel utgå i rörelsen, så finnes det likväl mer än en utväg att gagneligt använda dessa 6,000,000 riksdaler. Så skulle man t. ex. kunna låta Riksgäldskontoret, såsom nämnt är, öfvertaga för egen räkning en del af lånet, hvarå utfärdande obligationer försåldes först i den mån Riksgäldskontoret deraf hade behof; så skulle man ock kunna, såsom jag redan förut yttrat, på sådant sätt placera dessa penningar, att någon frukt deraf tillskyndades den näring, som hypotheksbanken har till uppgift att understödja, och jag tror verkligen, att alla bekymmer i den vägen äro lätta nog att undanrödja, blott man verkligen vill.

När nu frågan står på den punkt, att vi antingen vid nästa riksdag måste taga i öfvervägande, på hvad sätt ifrågavarande 6,000,000 riksdaler skola anskaffas, eller att nu genast göra detta, så synes det mig, som om man ej borde vara tveksam i valet. Det kan väl nemligen knappast ifrågakomma att då återigen försöka inom landet upplåna så stor summa under ett år, och man borde väl hafva förlorat lusten att åter börja laborera med dessa temporära lån, hvilka redan tillskyndat oss så många obehag.

Jag vill ej vidare taga Kammarens tålmod i anspråk; men då under diskussionen man har velat påstå, att Finansministern sjelf förklarar sig lägga mindre vikt dervid, huruvida lånesumman bestämdes till 18,000,000 riksdaler eller 24,000,000 riksdaler, så vill jag blott tillägga, att jag ej uppfattat Herr Finansministerns yttrande sålunda, utan endast innebärande ett erkännande från hans sida, att de ögonblickliga behofven kunde genom den mindre upplåningen fyllas.

Herr Jöns Pehrsson: Man har redan talat så mycket i detta ämne, att Kammaren torde vara vid gränsen af sitt tålmod; och jag skall också ej sätta det på ett hårdt prof. Men det måste dock emot dem, som nu ropa på höga lån, erinras, att det hade varit bättre att pruta på utgifterna och inskränka dem till det aldra nödvändigaste; ty det förblifver dock en obestriddlig sanning, att, ju mera man lånar, desto mera sätter man sig i skuld, och på längden torde en ständigt växande skuld blifva svår nog att bära. Det förekommer ock eget nog att höra dem, som påyrka upptagandet af 24,000,000 riksdalers lån, sväfva i mycken tvehogsenhet, huru de 6,000,000 riksdalerna skola användas. Somliga vilja ju derföre inköpa hypotheksbankens obligationer, andra ett annat. För min del kan jag ej förorda lån beräknade för en framtid, som ej ännu kan med någon visshet beräknas. Det kan ju inträffa, att landets tillstånd under nästkommande trenne år så mycket förbättras, att de 6,000,000 riksdalerna icke behövas. Och i allt fall blir saknaden af dem en uppfordran och kraftig väckelse till sparsamhet och indragningar;

något som mer än allt annat föranleder mig att nu tillstyrka bifall till Stats-Utskottets Betänkande.

Herr Murén: Jag vill ej längre upptaga Kammarens tid, emedan jag i allt hufvudsakligt kan instämma uti Herr Grefve Posses reservation. Har man blott klart för sig, att man vill en gång för alla reglera Riksgäldskontorets affärer äfvensom skaffa utvägar till bestridande af kostnaderna för nordvestra stambanans fullbordande, så skall man nödgas erkänna, att 24,000,000 riksdaler är det minsta belopp, som nu bör genom lån upptagas. Ty med godkännande af Stats-Utskottets beräkningar i öfrigt och fasthållande af den siffra, hvartill Utskottet kommit, eller 18,000,000 riksdaler, så måste vi först och främst erinra oss, att härtill kommer omkring 2,000,000 riksdaler, hvarmed Kammaren i går ökade det af Stats-Utskottet föreslagna jernvägsanslaget. Detta belopp måste alltså tilläggas hvad man vill upptaga. Och vidare erfordras för banans fullbordande ytterligare 5,000,000 riksdaler. En gammal medlem af Stats-Utskottet har nu visserligen sagt, att man ej längre bör låna medel till jernvägarnes byggande. Men jag får fästa uppmärksamheten derpå, att detta står i strid emot Regeringens och Representationens förut fattade beslut; och jag behöfver väl knappast erinra om de olägenheter, som härrört deraf, att man brutit emot den en gång stadgade principen, ty det kan ej nekas, att vår nuvarande förlägenhet till största delen härrört från detta förhållande. Och om så är, synes det ej vara välbetänkt att åter kasta sig in i samma äfventyr. Vi hafva alltså ingen annan utväg än att låna dessa 5,000,000 riksdaler eller måhända blott 4,000,000 riksdaler, emedan man måhända kan förutsätta, att jernvägen skall kunna fullbordas för 1,000,000 riksdaler billigare kostnad, om medlen anskaffas nu, emedan t. ex. de närvarande konjunkturerna för inköp af rails äro ovanligt förmånliga, samt arbetets kraftigare bedrifvande i allmänhet torde medföra betydlig besparing.

Om således Stats-Utskottets beräkning af 18,000,000 riksdalers brist är riktig — och den måste väl vara det, efter som den blifvit godkänd af så väl Betänkandets motståndare som dess vänner — så tillkomma tydligen 7,000,000 eller minst 6,000,000 riksdaler, hvilka böra genom lån anskaffas; och lånebehovvet belöper sig således till det af reservanten angifna beloppet.

Det har förundrat mig, att uti Finansministerns yttrande icke finna betonadt det vigtiga intresse, som bör föranleda till intagandet uti lånebeloppet af jemväl den summa, som under nästkommande år erfordras; ty redan nästa riksdag måste man i annat fall framkomma med förslag om nytt lån; och allt talar ju emot ett sådant förfarande.

Man har här hotat oss med de ökade annuiteter, som landet skulle bära derigenom, att lånesumman ökades; men man dervid ignorerat att på samma gång jernvägarne kunde blifva färdiga ett eller annat år tidigare och deras inkomster komma att i motsvarande mån ökas, samt alltså tidpunkten påskyndas, då de sjelfva betäckte annuiteterna utan något tillskott från Statens sida.

Jag kan af alla dessa skäl icke annat än förorda det i reservationen påyrkade lånet å 24,000,000 riksdaler; och hvad beträffar användandet af

de medel, som först under följande år kunna till jernvägsbyggnaderna disponeras, så lönar det sig sannerligen föga att deråt egna särdeles djupgående pröfning, då nästa Riksdag i alla händelser kan i detta hänseende komma att fatta ett annat och oförutsedt beslut.

Herr Berger: Då vid de anmärkningar, som af ett par talare blifvit rigtade mot de af mig lemnade sifferberäkningarne, min tystnad kunde tagas som ett medgifvande det jag blifvit vederlagd, så får jag förklara, att detta icke i någon mån är händelsen. Jag vill likväl ej nu ingå i någon ytterligare längre sifferkalkyl, utan endast fästa uppmärksamheten derpå, att afsigten med Riksdagens åtgöranden i förevarande fall måste endast vara att reglera Riksgäldskontorets affärer för åren 1868 och 1869; och detta låter sig fullkomligt göras med ett lån å 14,000,000 riksdaler. Här är ju icke frågan om något annat, och Stats-Utskottets Betänkande afser ju endast en sådan reglering — men vill man låna penningar för kommande tiders jernvägsbyggnader, då kan hvilken summa som helst föreslås. — Jag har redan uppgifvit i hvilka afseenden de af Utskottet beräknade inkomsterna tåla en förhöjning, äfvensom jag sökt vederlägga de skäl, på grund hvaraf man ej bland inkomsterna upptagit bevillingen för 1869. Det synes mig nemligen uppenbart, att 1869 års brist måste grundlagsenligen fyllas med samma års bevilling, äfven om den ej inflyter förr än under år 1870, och Stats-Utskottet har alltså icke varit berättigadt att, i strid mot den praxis som förr egt rum, utesluta denna inkomst och dermed öka lånebeloppet.

Grefve Posse har sedermera åberopat sig på en skrifvelse från Statskontoret till Riksgäldskontoret, deri Statskontoret förmåler sig ej kunna uppgifva någon viss tidpunkt, inom hvilken 1865 års öfverskottsmedel, 1,250,000 riksdaler, kunna blifva tillgängliga, och har deraf dragit den slutsats, att berörda medel icke borde tagas i beräkning. Med fullkomlig kännedom om denna skrifvelse vågar jag likväl påstå motsatsen och har i detta afseende jemväl erhållit understöd af Herr Finansministern. En skuld, som Statskontoret har på grund af *afslutad rikshufvudbok* och på grund af *i verkligheten* influtna öfverskottsmedel måste förr eller sednare betalas.

Vidare har Herr C. A. Larsson yttrat, att de beräkningar i fråga om inkomsten af tull- och bränvinstillverkningsafgifterna, hvari jag skiljt mig från Utskottet, icke skulle vara att lita på, utan att Utskottet härutinnan hade rätt och jag orätt. Jag ber likväl att få upplysa, det Bevillnings-Utskottet just i dag beslutat förslag till beräkning af förenämnda inkomsttitlar och dervid hemställt, att tullmedlen skola beräknas till 13,500,000 riksdaler och bränvinstmedlen till 9,800,000 riksdaler, alltså till 1,200,000 riksdaler mera än Stats-Utskottet antagit. Man måste väl således lemna större vitsord åt Bevillnings-Utskottets på fakta sig grundande beräkningar än åt Stats-Utskottets på måfå och efter egna önsknings uppställda siffror.

Då alltså här nu icke är fråga om låns upptagande för framtida jernvägsbyggnader — ty Stats-Utskottets tydliga afsigt med lånet är ju endast att dermed fylla Riksgäldskontorets behof för 1868 och 1869 —

så påstår jag fortfarande, att för detta ändamål ett lånebelopp af 14,000,000 riksdaler är fullkomligt tillräckligt.

Herr Friherre Gripenstedt: Då jag vid denna sena timme yttrar mig, sker det mindre i tanke att inverka på Kammarens öfvertygelse än för att med några ord utfala min egen åsigt såsom en på förhand afgiven reservation emot den utgång, jag förutser att frågan kommer att erhålla. Jag kan för min del hvarken finna Utskottets förslag tillfredsställande eller helt och hållet godkänna något af de här afgifna motförslagen. Enligt min tanke uppfyller det förstnämnda icke de väsendtliga syftemål, som Utskottet sjelft förklarar sig vilja dermed åstadkomma, nemligen i första rummet att betria Riksgäldskontorets styrelse från behovet att fortfarande tillämpa ett sådant lånesystem, som nödgar hvarje Riksdag att samtidigt med uppgörandet af det kommande årets budget sysselsätta sig med ordnande af Riksgäldskontorets behof för dagen och alltså nu ordna Riksgäldskontorets kassaställning så, att nästkommande Riksdag icke behöfver draga omsorg om Riksgäldskontorets utgifter för det löpande året.

Det låter sig lätt bevisas, att detta resultat icke kan vinnas, om beslutet utfaller till bifall för Betänkandet. Med de deri meddelade uppgifter till utgångspunkt, visar det sig, att statsbristen i sjelfva verket bestiger sig till ett belopp af 20,100,000 riksdaler. Det är nu också klart, att Kammarens beslut i dag bör ställas i öfverensstämmelse med det i går fattade rörande anslaget till nordvestra stambanans fortsättande, och att sålunda en tillökning uppkommer af de 2,400,000 riksdaler, hvarnad Kammaren utöfver Stats-Utskottets förslag förhöjde nämnda anslag, hvadan den brist man har att betäcka rätteligen bör beräknas till 22,500,000 riksdaler.

Om nu, såsom Utskottet föreslår, endast 18,000,000 riksdaler skulle upplånas, så blir ju bristen icke betäckt, eller den åsyftade regleringen af Riksgäldskontorets affärer vunen; och man måste då göra sig beredd att inom kort företaga en ny reglering, som till följd af i öfrigt missgynnande omständigheter möjligen kan medföra stora svårigheter. Derjemte har detta förslag ett viktigt fel äfven i ett annat afseende — som jemväl af en föregående talare blifvit antydt -- nemligen deruti att det aldeles lennar å sido den oundvikliga utgift, som erfordras till fullbordande af den vermländska stambanan, en utgift som antagligen måste genom lån betäckas.

Om frågan nu, såsom vid flera föregående tillfällen, endast vore att genom en eller annan åtgärd för tillfället uppehålla ställningen, eller om med andra ord här vore fråga om något, som kan subumeras under begreppet sväfvande skuld, skulle det ej hafva så stora olägenheter med sig, derest en brist på en eller annan million uppkomme, ty den kunde då alltid genom en ny operation betäckas. Men vi stå här framför en särdeles viktig finansiell åtgärd, den att förvandla den sväfvande skuld vi åsamkat oss, uti ett fast fonderadt lån. En dylik åtgärd får ej ofta upprepas, utan när tiden befinnes vara inne att genom ett sådant lån komma ifrån den sväfvande skulden, är det klokast att rigta blicken framåt och på samma gång betäcka andra oförutsedda utgifter, hvilka man icke kan eller vill af egna medel bestrida.

Förbiseendet

Förbiseendet häraf måste betraktas såsom en väsendtlig brist i Utskottets förslag, hvarigenom ock det med låneoperationen åsyftade ändamålet väsendtligen förfelas. Ty för att verkigen, och en gång för alla, reglera Riksgäldskontorets ställning erfordrades ju ett lån, som är tillräckligt ej mindre till betäckande af den af Utskottet uppgifna statsbristen, 20,100,000 riksdaler, än äfven till fullbordande af vermländska stambanan, inalles omkring 7,000,000 riksdaler, — deri inberäknade förenämnda 2,400,000 riksdaler, hvarmed Stats-Utskottets förslag i går förhöjdes — eller tillhoppa 27,000,000 riksdaler. Och om genom åtskilliga jemkningar och besparingar man skulle kunna nedsätta detta lånebelopp med — antagom det — 2,000,000 riksdaler, så återstå i allt fall 25,000,000 riksdaler, hvilken summa, enligt min tanke, nu borde på en gång upptagas, alltid under förbehåll och förutsättning, att dermed verkligen skulle bestridas de i och för ifrågavarande stambanas fullbordande erforderliga utgifter.

Det är emellertid af högsta vikt, att man ej bryter emot den grundsats, hvarifrån man aldrig bör afvika, nemligen att icke större belopp upplånas än hvad som af statsmedel blifvit till jernvägsfonden förskjutet. Men det visar sig, ej mindre genom de i Grefve Posses reservation anställda beräkningarne än af Utskottets egna, att, om man inberäknar den jernvägssträcka, som efter nästföljande år kommer att byggas, så falla såväl 25 som till och med 27,000,000 riksdalers lån inom gränserna af de redan lemnade förskotten, samt hvad som härtill ytterligare erfordras.

Man säger visserligen, att Riksgäldskontorets ställning är bättre, än Utskottet framställ densamma, och att, derest man inskränker upplåningen till 18,000,000 riksdaler, man skulle med tillgängliga medel kunna bestrida återstående utgifter. Ingen skulle vara mera glad deröfver än jag; men man bör erinra sig, att Riksgäldskontoret snart kommer att betungas med ej obetydliga annuiteter för det inhemska länet och till dessas betäckande torde vara i behof af de öfverskott, som enligt vissa här gjorda beräkningar skola förefinnas, såvida nemligen man icke för berörda annuiteter vill taga sin tillflykt till ökad beskattning.

Huru man än ser saken, kommer man enligt min tanke alltså till det resultat att Utskottets förslag icke är tillfredsställande, och att lånesumman ej bort inskränkas till det deri angifna beloppet. Man skall, genom att bifalla detta förslag, inom kort blifva försatt i den obehagliga nödvändigheten att å nyo vidtaga åtgärder för att hålla Riksgäldskontorets kassaställning vid magt, äfvensom för att kunna bestrida de för nordvestra stambanans fullbordande erforderliga utgifter.

Jag har, som sagdt, endast velat uttala dessa mina åsigter i förevarande viktiga fråga, utan att likväl vilja dermed förbinda något särskildt yrkande.

Herr Hierta: Jag anhåller om ursäkt, att jag å Utskottets vägnar ber att få yttra några ord till besvarande å den siste talarens anförande. Han utgick från den förutsättning, att, då Kammaren i går beviljat ett högre anslag till fortsättning af arbetena å nordvestra stambanan, detta skulle utgöra en nödvändig anledning att höja det lån, som Utskottet nu föreslagit. Denna slutsats är verkligen skenbar och förledande, men om

man vill granska saken närmare, tror jag, att den förfaller. Jag anhåller att få erinra om, att Utskottet med afgifvande af sitt låneförslag ansett upplåningen icke böra omfatta högre belopp, än som svarar emot netto-behållningen af Statens jernvägstrafik.

Herr Blanche: I allmänhet deltagar jag ogera i behandlingen af finansiella frågor, ty näst theologien vet jag intet ämne, som är mera omtvistadt och der meningarne äro mera delade än nationalekonomien. Den gyldene kalfven har sina sekter och sina dissenters lika väl som den gudomliga läran, och sina underverk har den ock. I förrgår voro vi ännu fattiga; i går voro vi redan millionärer, och i dag äro vi alla antingen 24-millioner- eller 18-millioner-riksdalers-karlar, och sjelfva Herr Jöns Pehrsson nöjer sig med icke mindre än 18,000,000 riksdaler. Jag nöjer mig med 14,000,000 riksdaler, jag, likasom den aktade representanten och Fullmäktigen i Riksgäldskontoret. Men hvaritrån kommer då denna underbara förändring? Jo, när den väldige och energiske representanten från Gefle eldar upp sitt lokomotiv, detta lokomotiv hvaraf vi under många riksdagar hört farten och sett gnistorna, då han eldar det, blir det genast lif och rörelse på alla stationer, i synnerhet der inga stationer finnas, men der man hoppas att få sådana. I går afton hade han på sitt tåg majoriteten till passagerare. Med sitt glada och goda lynne samt med sin kannedom om trafikens ombytlighet skall han säkert icke miststycka, om han i afton får nöja sig med minoriteten.

Öfverläggningen var slutad. Herr Talmannen upptog de olika meningar, som blifvit framställda rörande denna punkt, nemligen dels på bifall till Utskottets hemställan i oförändradt skick, dels på bifall till samma hemställan i öfrigt, men med påyrkade förändringar i den af Utskottet föreslagna lånesumman till 14,000,000, 16,000,000, 20,000,000 och 24,000,000 riksdaler, dels ock slutligen på den föredragna punktens återförvisande till Utskottet; förmälände derjemte Herr Talmannen hurusom Herr Lindström, i förening med yrkandet om lånesummans bestämmande till 24,000,000 riksdaler, föreslagit, att ur Utskottets hemställan borde utgå dels det å andra raden förekommande ordet: "företrädesvis" dels jemväl de å sjunde och åttonde raderna intagna orden: "vid innevarande riksdag".

Ordet begärdes nu af

Herr Lindström, som yttrade: Då det varit jag, som väckt förslag om förändrad redaktion af punkten, ur hvilken jag ansett, att ordet: "företrädesvis" borde uteslutas, men man å andra sidan häremot anfört, att härigenom Fullmäktiges händer allt för mycket skulle bindas, hvilket icke varit min mening, så, och för att lätta behandlingen af ärendet och göra det möjligt att erhålla Första Kammarens bifall till den mening jag omfattat, om den i öfrigt skulle af Andra Kammaren godkännas, vill jag återtaga mitt yrkande om uteslutande af nämnda ord, vidhållande jag dock i öfrigt det yrkande jag förut afgifvit.

Herr Talmannen hemställde, att Herr Lindströms redaktionsförslag måtte få göras till föremål för särskild proposition, sedan Kammaren först beslutat om lånesummans belopp. Detta bifölls af Kammaren, hvarefter Herr Talmannen å alla öfriga, här ofvan angifna yrkanden afgaf propositioner, hvilka, hvar efter annan, besvarades med blandade ja och nej. Då Herr Talmannen förklarade sig finna ja öfvervägande för deras mening, som önskade bifall till Utskottets förslag, begärdes votering. Med anledning häraf, och sedan till nej-proposition antagits deras yrkande som ville att lånesumman skulle höjas till 24,000,000 riksdaler, uppsattes, justerades och anslogs en voteringsproposition, så lydande:

Den, som bifaller hvad Stats-Utskottet hemställt i första punkten af dess Memorial N:o 88,

röstas ja;

Den det ej vill,

röstas nej;

Vinner nej, har Kammaren, med godkännande af Utskottets hemställan i öfrigt, beslutat, att det lån, hvarom här är fråga, skall upptagas till belopp af 24,000,000 riksdaler.

Omröstningen utföll med 88 ja mot 58 nej, hvadan Utskottets förevarande hemställan blifvit af Kammaren bifallen; och förklarades, vid den utgång frågan om lånesummans belopp sålunda erhållit, den af Herr Lindström påyrkade redaktionsförändringen hafva förfallit.

Punkterna 2—5.

Biföllos.

§ 6.

Fjorton dagars ledighet från riksdagsgörömlen beviljades Herr *Magnus Svensson* från den 1, Friherre *Koskull* från den 4 och Herr *Ljustin* från den 14 instundande Maj.

§ 7.

Protokollsutdrag rörande af Kammaren denna dag fattade beslut upplästes och godkändes.

Sammanträdet afslutades kl. $\frac{1}{2}$ 1 på natten.

In fidem
H. Husberg.